

Grant Thornton

An instinct for growth™

Haber Bülteni

Sayı: 30

“

İş dünyasının değerli temsilcileri,

Olağanüstü bir dönemden geçiyoruz. Aralık 2019'da başlayan koronavirüs (COVID-19) salgını tüm 'normal'i altüst ederek yepyeni bir süreç başlattı. İnsan sağlığını, ekonomik işleyişi ve günlük hayatın akışını benzeri görülmemiş şekilde etkiledi. Toplumun tüm unsurları olarak bu süreçte günlük normlarımızı tekrar oluşturmak durumunda kaldık. Evden çalışıyor, müşterilerimize kesintisiz ve üstün kalite hizmet vermeye devam ediyor ve bu konuda düzenleyicilerin getirdiği uygulamalara destek veriyoruz. Dergimizi yayına hazırlarken tüm dünyada enfekte hasta sayısı 3.800.000'i, ölümler ise 260.000'i geçmiş durumdaydı. Bu salgından en kısa zamanda kurtulmayı ve sağlıklı, mutlu günlerimize bir an önce dönebilmeyi diliyoruz.

Salgın dolayısıyla dergimizin yeni sayısını koronavirüs (COVID-19) özel sayısı olarak hazırladık. Bu sayıda uzmanlarımız, salgının muhasebesel boyutlarını, salgın dönemine ilişkin getirilen yeni düzenlemeleri, sektörler üzerindeki etkilerini ve bağlantılı konuları inceleyen yazılar kaleme aldılar. Bizler Grant Thornton olarak, bu süreçte özel bir misyonumuz olduğuna inanıyoruz. Bu olağan dışı şartlarda ihtiyaç duyabileceğiniz tüm danışmanlık, vergi, iç ve dış denetim ve muhasebe hizmetlerimizle yanınızda olduğumuzu tekrar hatırlatmak istiyoruz.

Son olarak, İstanbul ofisimizi taşıdığımızı ve artık Maslak Park Plaza'da olduğumuzu bildirmekten mutluluk duyuyoruz. Sosyal izolasyon günlerini atlattıktan sonra sizleri misafir etmek için sabırsızlanıyoruz.

Sağlıklı günler dileklerimizle

- Emin Taylan
Grant Thornton Türkiye
İcra Kurulu Başkanı

”

İçindekiler

CFO'LAR İÇİN
10 SORU 4

COVID-19 KAPSAMINDA
KISA ÇALIŞMA VE KISA ÇALIŞMA ÖDENEĞİ 8

UYUMLU MÜKELLEFLERE
%5 VERGİ İNDİRİMİ 13

COVID-19 SALGINININ
MUHASEBE ALANINDAKİ ETKİLERİ 15

COVID-19'UN GENEL EKONOMİYE
ŞİRKETLERİN FİNANSAL TABLOLARINA
VE İŞ YAPIŞ ŞEKİLLERİNE ETKİLERİ 16

ANONİM ŞİRKETLERDE
ELEKTRONİK ORTAMDA YAPILACAK
GENEL KURULLARA İLİŞKİN ESASLAR 19

COVID-19 SONRASI
DÜNYA EKONOMİSİ 22

COVID-19 SALGINININ EKONOMİK VE SOSYAL
HAYATA ETKİLERİNİN 24

AZALTILMASI HAKKINDAKİ
7244 SAYILI KANUN

COVID-19 ORTAMINDA
İŞLETMELERDE FİNANS YÖNETİMİ 26

İŞ SUİSTİMALİ
VE İSTİSMAR 28

ACCA 32

Grant Thornton

An instinct for growth™

Taşındık!

Grant Thornton Türkiye ailesi olarak, sizlere daha iyi hizmet verebilmek adına İstanbul ofisimizi Maslak'a taşındık. Yeni adresimizi kaydetmenizi rica ederiz. Sosyal izolasyon günlerini atlattıktan sonra ziyaretlerinizi bekleriz.

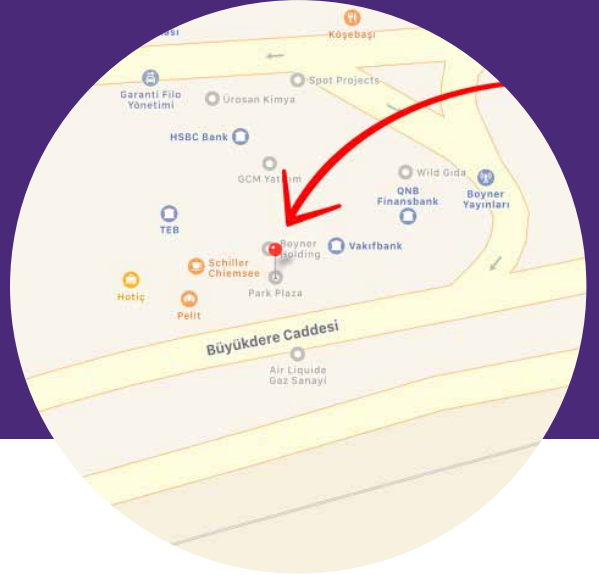
Sağlıklı günler!

Yeni adresimiz şu şekildedir:

Reşit Paşa Mahallesi
Eski Büyükdere Caddesi
Park Plaza K:10
No:14 Maslak-Sarıyer

Tel : +90 212 373 00 00
Fax : +90 212 291 77 97

www.grantthornton.com.tr

CFO'lar için 10 soru: COVID-19'un işletmeniz üzerindeki etkisinin raporlanması

- Jale Akkaş
Partner
Bağımsız Denetim Hizmetleri

jale.akkas@tr.gt.com

COVID-19 salgınının yaşandığı bu zor dönemde COVID-19'un UFRS'ye göre hazırlanacak finansal tablolar üzerinde etkisi olabilecek unsurlara yönelik bu çalışmayı hazırlayarak finans / mali işler yöneticileri için kapsamlı bir rehber oluşturduk. UFRS, COVID-19 salgınının işletme üzerindeki tüm önemli etkilerinin ara veya dönem sonu raporlama tarihlerinde tanınmasını, ölçülmesini ve açıklanmasını gerektirir. Henüz düzenlenmemiş finansal tabloların makul bir şekilde sunulmasını sağlamak için, işletmelerin sormaları gereken on soruyu sizler için hazırladık. Bu sorular tüm ayrıntıları içermeyebilir ve uygulanabilirlik işletmenin karşı karşıya kaldığı olay ve koşullara bağlıdır. İşletmelerin önemli kaygıları; COVID-19 faaliyetleri ne şekilde etkiledi? Yönetim kuruluna bu konuda yapılacak bilgilendirmeler neler olmalı? Salgın, şirketin büyüme stratejisi ve hedeflerini değiştirecek mi? Sermayedarlar ve yatırımcılara yapılması gereken açıklamalar nelerdir? Şirketin idamesi nasıl sağlanacak? Salgın şirketin nakit akışlarını nasıl etkileyecek? Finansal tablolarda yapılan tahminler revize edilmeli mi? Uzun ömürlü varlıklar için kullanılan kira planlarında değişikliğe gidilmeli mi? Çalışanların sağlığını korumak için neler yapmalıyız? İşletme sermayesini nasıl koruyacağız? Bu ve bu gibi soruların cevapları, finansal tabloların COVID-19'dan ne denli etkilendiğine ışık tutacaktır.

COVID-19 salgınının etkisi dünyada yayılmaya ve gelişmeye devam ettikçe, finansal tabloları hazırlayan ve onaylayan için raporlama, onaylanma tarihlerindeki gelişmeler ile sonraki dönemde ortaya çıkabilecek muhtemel gelişmeler önemlidir.

1 COVID-19 - ana tablo: Henüz yayımlanmak üzere yetkilendirilmemiş finansal tablolarda ne türlü açıklamalar gereklidir?

Finansal tablolar işletmenin hissedarları tarafından, diğer kullanım amaçlarının yanı sıra, işletmelerinin maruz kalabilecekleri

aksaklıkların boyutunu tespit etmek için ve finansal tabloların hazırlanmasında kullanılan tahminlerin belirlenmesine ilişkin bilgi sahibi olmak amacıyla kullanılır. COVID-19'un ekonomik sonuçlarını yönetebilmek için finansal tablo açıklamalarına COVID-19'un etkilerine yönelik kapsamlı gözlemler dahil edilmelidir.

2 COVID-19 salgını daha fazla açıklama gerektirecek midir?

Çoğu durumda, salgın neticesinde işletmenin finansal tablolarında daha önce yer almamış, açıklanmamış yükümlülük ve belirsizliklerin finansal tablolarda yer alması söz konusu olabilecektir. İlave açıklamalar finansal tablolarda muhasebeleştirilmiş olan gelir, gider, varlıklar ve borçların yanı sıra bilanço sonrası dönemlerinde raporlanması beklenen muhtemel muhasebe etkilerini de kapsayabilecektir.

İşletme COVID-19'dan etkilenmiştir (Örnek açıklama):

11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü resmi olarak, yeni koronavirüsün neden olduğu hastalık olan COVID-19 salgınına pandemi ilan etmiştir. Yönetim, bu salgının evrimini, işletmeyi ve çalışanlarını ve genel nüfusu nasıl etkileyebileceğini yakından izlemektedir. Yönetim bu olayların finansal etkisini henüz belirlememiştir.

COVID-19'un İşletme üzerinde önemli bir etkisi bulunmamaktadır (Örnek açıklama):

Yönetim, çalışanları arasında herhangi bir COVID-19 enfeksiyonu vakasının farkına varmamıştır ve salgının bugüne kadar işletmenin faaliyetleri üzerinde önemli bir etkisi olmamıştır. Yönetimin salgına karşı geliştirilmiş bir müdahale planı vardır. Yönetim devam eden gelişmeleri izlemeye, değerlendirmeye ve buna göre yanıt vermeye devam edecektir.

3 Raporlama tarihinden sonra işletmenin varlık değerlerinde önemli bir düşüş olmuş ise 31 Aralık 2019 tarihi itibarıyla buna ilişkin bir düzenleme yapılacak mıdır?

UFRS 13 “Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü” uyarınca gerçeğe uygun değer, bir varlığın ölçüm tarihindeki satış fiyatını esas alır. UMS 10 “Raporlama Tarihinden Sonraki Olaylar” Standardı uyarınca, raporlama tarihinden sonra gerçeğe uygun değerdeki düşüşler, raporlama tarihindeki gerçeğe uygun değer hakkında yeni bir kanıt sağlamaz. Bununla birlikte, UMS 10, işletmenin sürekliliği esasına dayanarak, varlık fiyatlarındaki anormal derecede büyük değişiklikler (makul bir şekilde tahmin edilebildiği sürece tahmini finansal etki bilgisi) dahil olmak üzere, raporlama tarihinden sonra ‘düzeltme gerektirmeyen olaylar’ hakkında açıklama yapılmasını gerektirir.

4 Tahmin belirsizliği olduğu hallerde finansal tablolarda raporlama nasıl yapılacaktır?

İşletmelerin yıl sonunu takip eden ilk raporlama dönemi olan 31 Mart 2020 tarihli finansal tablolarda, muhasebe tahminlerine dayalı hesaplar ile finansal tablolara yansıtılan tutarları belirlemede kullanılan varsayımları tespit etmeleri gereklidir. Örneğin, bir kuruluş elinde, COVID-19 koşulları nedeniyle üretim maliyetinin altında bir fiyata satılmasını zorunlu kılan kolay bozulabilir stoklar bulunabilir. Daha önce böyle bir durumda karşılaşılmamış olması, birden fazla satış fiyatı aralığının bulunabiliyor olması gibi nedenlerle, stok değer düşüklüğü karşılığında kaynaklanan zararlar değişkenlik gösterebilir. UMS 1 “Finansal Tabloların Sunumu”, yapılan varsayımlar ve etkilenen varlık ve yükümlülüklerin niteliği ve defter değerleri ile ilgili finansal tablolarda açıklama yapılmasını gerektirir.

Finansal tablolarda kullanılan varsayımlar hakkında finansal tablolarda yapılması önerilen açıklamalar aşağıdakileri kapsar:

- Varsayımların niteliği
- Bilançoda taşınan tutarların varsayımlara olan hassasiyeti (değişkenliği)
- Beklenen çözümler ve makul gözükken sonuç aralığı
- Geçmiş varsayımlarda yapılan değişiklikler

5 Raporlama tarihinden sonra ortaya çıkan COVID-19 hakkındaki bilgiler finansal tabloları nasıl etkileyecektir?

İşletmelerin, salgın nedeniyle varlıklarının değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığını değerlendirmek amacıyla, ilk etapta raporlama tarihinde mevcut bilgi ve durumlar ışığında finansal tablo tutarları belirlemeleri gerekmektedir. Raporlama tarihinden sonra ortaya çıkan yeni bir bilginin finansal tablolar üzerindeki etkisi, raporlama tarihindeki koşullara ilişkin ek kanıt sağlayıp sağlamadığına bağlıdır. Dolayısıyla, bir varlığın geri kazanılabilir tutarının tespitinde, ancak raporlama dönemi sonundaki koşulların mevcut olması durumunda, raporlama tarihinden sonra elde edilen bilgiler dikkate alınabilir.

Dolayısıyla, şirket COVID-19’dan ciddi bir şekilde etkilenmişse, bunun bir sonucu olarak faaliyetleri yeniden yapılandırmak için 2020 yılı içerisinde geliştirilen plan ve projeksiyonlar raporlama dönemi sonrası kararlar olarak kabul edilir ve bunların getirebileceği ekonomik sonuçlar yıl sonu finansal tablolarında dikkate alınamaz. Benzer şekilde, yasal veya yapıcı bir yükümlülüğünüz olmadan önce yeniden yapılandırma maliyetleri için finansal tablolarınızda bir yükümlülük kaydedemezsiniz.

6 “İşletmenin karşı karşıya kaldığı çevre ne kadar çok belirsizlik içerirse, finansal tabloların hazırlanmasında kullanılan varsayım ve değerlendirmelerin de o oranda detaylı açıklanması gerekir” görüşü mantıklı mıdır?

Finansal tabloları hazırlayanlar, tabloların hangi taraflarca ve ne şekilde kullandıklarına dikkat etmelidir. Finansal tablolar, kullanıcıların kendi değerlendirmelerini yapabilmesini sağlamak amacıyla benimsenen temel varsayımları anlamalarını sağlayacak kadar şeffaflık içermelidir. Kapsamı olmamakla birlikte, COVID-19’un işletmelerin yapacakları yargıları nasıl etkileyeceğine dair bazı örnekler aşağıda sunulmuştur:

COVID-19'un, varlıklarda değer kaybı değerlendirmesi için kullanılan iskonto oranını etkilemesi muhtemel midir?

UMS 36 gereği varlık kullanım değeri hesaplamalarında kullanılan iskonto oranlarının tahmini, belirsizlik ortamında daha zorlaşır. Finansal piyasalardaki volatilité, iskonto oranlarını tahmin etmede kullanılan parametreleri daha öngörülemez hale getirmektedir. İskonto oranları aşağıdaki durumların kapsamlı bir şekilde incelenmesinden sonra belirlenecektir:

- Mevcut piyasa koşulları
- Karşılaştırılabilir şirketler veya varlıklar için piyasa değeri kanıtı sunabilecek herhangi bir rehber
- Geri kazanılabilir tutarının tahmin edildiği varlığa veya nakit üreten birime ilişkin riskler

Nakit akışı tahminleri nasıl etkilenecek?

Kuruluşların, raporlama tarihindeki tutarları raporlama tarihinde mevcut olan bilgilere dayanarak belirlemeleri gerekmektedir; raporlama tarihinden sonra elde edilen bilgiler, yalnızca raporlama tarihindeki koşullar hakkında daha fazla kanıt sağladığı ölçüde kullanılabilir.

Bu değerlendirme, mevcut tüm bilgi ve koşullar dikkate alınarak mesleki muhakeme kullanılarak yapılacaktır. UMS 36 "Varlıklarda Değer Düşüklüğü" tarafından öngörülen değerlendirme yaklaşımı, COVID-19'dan kaynaklanan risklerin iki kez sayılması için nakit akışı ve iskonto oranı kavramlarının doğru uygulanmasını gerektirir.

Faydalı ömür nasıl belirlenecek?

Kullanım değer nakit akışı tahminleri genellikle beş yıllıktır. Ancak COVID-19'un etkisi, şirketleri mevcut varlıklarını daha uzun bir süre boyunca kullanmaya yöneltecekse, kullanım değeri hesaplamalarında daha uzun süreli bir tahmin dönemi gerekebilir. Yönetim, yeniden yapılandırma veya yeniden organizasyon sonucunda bir varlık veya nakit üreten birimin, finansal performansında ortaya çıkan bir tahmin revizyonunu COVID-19'un varlığı mevcut durumu üzerindeki etkisinden kaynaklandığını açıklama durumunu dikkate almalıdır.

7 Beklenen kredi zararları (BKZ) değerlendirilirken nelere dikkat edilmelidir?

UFRS 9 "Finansal Araçlar"da ortaya konulan beklentiler, gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülmeyen finansal varlıkların geçmişteki olaylarının, mevcut koşullarının ve gelecekteki

ekonomik koşulların tahmininin, raporlama tarihindeki bilgilere dayanarak, finansal tablolarda makul bir şekilde sunulmasını içerir. Kredi riskinin muhtemel bozulmasına karşılık önlem olarak, dünya genelinde devletler ve merkez bankaları tarafından verilen destek paketleri göz önünde bulundurulmalıdır. İşletmenin faydalanabileceği destek ve teşviklerin kapsamı ve uygulanabilirliği konusunda belirsizlik bulunuyorsa, bu durumun açıklanması gerekir.

Örneğin, ticari alacaklara odaklanan bir BKZ açıklaması aşağıdakileri içermelidir:

- a) 31 Aralık 2019 tarihi itibarıyla BKZ hesaplamasının tahmini ekonomik koşullara dayandığı
- b) Ocak 2020'nin başından bu yana, koronavirüs salgınının Çin ve diğer ülkelere yayılarak iş ve ekonomik faaliyetlerde aksamalara neden olduğu
- c) BKZ için kullanılan ekonomik senaryolar üzerinde etkisi olan girdiler: GSYİH gibi anahtar girdilerdeki zayıflama nedeniyle kısa vadede olumsuz bir ekonomik senaryo olasılığı
- d) Koronavirüs salgınının tedarikçiler, müşteriler ve çalışanlar açısından sebep olduğu aksamalar
- e) İşletme sonuçlarının virüsün yol açtığı bozulma süresine bağlı olarak, BKZ'nin gelirlerdeki düşüş ve piyasadaki oynaklıktan etkilenmesine bağlı BKZ'de öngörülen artış
- f) BKZ'yi tahmin etmek için kullanılacak olan aşağı yönlü ekonomik senaryoların ciddiyetini ve olasılığını belirlerken, GSYİH ve diğer önemli göstergeler üzerindeki etkiler

8 Raporlama tarihindeki gerçeğe uygun değerleri belirlerken nelere dikkat edilmelidir?

UFRS 13 "Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü" Standardına göre; ölçüm tarihinde bir varlığı veya borcun gerçeğe uygun değerini, piyasa katılımcılarının mevcut piyasa koşullarında yapacağı varsayımlara (risklerle ilgili olanlar dahil) dayanan spesifik bir çıkış fiyatı tahminini gösterir. Bazı pazar ve durumlarda, ilgili gözlemlenebilir girdilerin, mevcut olmayacak şekilde daha az aktif hale gelmesi sonucunda gözlemlenemeyen girdilerin daha fazla kullanılması gerekecektir.

9 COVID-19 nedeniyle süreklilik ile ilgili kaygılara ne kadar dikkat edilmelidir?

İşletmenin süreklilik varsayımının uygunluğunun değerlendirilmesinde, geleceğe ilişkin ve finansal tabloların raporlama tarihinden yayımı tarihi itibarıyla en azından on iki aylık süreye ilişkin mevcut tüm bilgileri

dikkate alması gerekmektedir. UMS 1, bu değerlendirmenin raporlama tarihinden sonraki olayları dikkate almasını gerektirir. İşletme, finansal tablolarını raporlama tarihinden sonra ne kadar daha uzun sürede tamamlarsa, o denli daha fazla raporlama dönemi sonrası bilgiyi dikkate alması gerekecektir. Dolayısıyla, eğer işletme denetleniyorsa, süreklilik varsayımlarını desteklemek amacıyla uygun olan analiz ve kanıt düzeyi üzerinde mutabık kalmak için denetçisiyle yakın çalışmalıdır.

İşletmenin sürekliliğini değerlendirmenin kilit bir unsuru; finansal tabloların onaylandığı tarihte mevcut tüm önemli belirsizlikleri açık ve öz bir şekilde raporlamaktır. Finansal tablo hazırlayıcıları, ISA 570 "İşletmenin Sürekliliği" kapsamında denetçinin, denetim raporlarında yer alan finansal tablolarda yer alan ilgili dipnota referans yapılması gerektiğini dikkate almalıdır. Bu durum, denetçinin, 'işletmenin sürekliliği' ile ilgili yapılan tüm varsayımları doğrulamak için yeterli ve uygun denetim kanıtı toplamasını gerektirir.

10 Finansal tablo kullanıcıları COVID 19'un en çok hangi etkileri ile ilgilenecekler?

Şimdiye kadar küresel salgınla nasıl mücadele edildiği önemli olacaktır. İşletmeler, odak noktası olarak, finansal tablolarında, küresel salgının faaliyetleri

üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için hangi adımların atıldığını açıklamalıdır. 31 Aralık 2019 tarihi itibarıyla raporlama yapan birçok işletme için, bu salgın bilanço tarihinden sonra düzeltme gerektirmeyen bir olay olarak dikkate alınmalıdır. Yine de bu olayın raporlama sonrasındaki sonuçlar ve gelecekteki faaliyet ve planları ne şekilde etkileyeceğine dair açıklamalar yapılması gereklidir.

Ancak, raporlama tarihi 31 Aralık 2019 tarihinden daha sonraki bir tarih ise, örneğin 31 Mart 2020, bu durumda finansal tablolardaki taşınan defter değerlerinde düzeltmeler yapılması ve şayet yapılabiliyorsa finansal etkilerin ölçülebilir olması kesinlikle gereklidir. Finansal tabloların hazırlanmasındaki amaç, finansal tablo okuyucularına işletmenin sadece geçmiş faaliyetleri ile sınırlı kalmadan mevcut ve gelecekteki durumuna da ilişkin bilgi sağlamak olduğundan, finansal etkiler şayet ölçülemiyorsa bu durumda, açıklanmalıdır.

COVID-19 krizinin yaşamlarımız, işlerimiz ve küresel ekonomi üzerinde derin bir etkisi oldu. Tüm kapsamı ve ölçeği henüz görülme de, yanıt bizi "yeni bir normale" götürdü. Kısıtlamalar kaldırıldıkça ve işyerleri çalışmaya geçtikçe, işletmeniz ileriye doğru ilerlemeye hazır olacak mı? Bu eşi benzeri görülmemiş süreci yönetmeye çalışırken geleceğe dikkatli bir gözle bakmalıyız.

COVID-19

Kapsamında

Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği

Mustafa Çağlar Polat
SMMM, Vergi Hizmetleri

caglar.polat@tr.gt.com

Dünyayı etkisi altına almış bulunan Korona virüsü (COVID-19) Dünya Sağlık Örgütü tarafından bütün dünyada pandemi (salgın) olarak ilan edilmiştir. Dünyaya paralel olarak ülkemizde de etkisini ciddi anlamda göstermekte olan COVID-19, işletmelerin ekonomik faaliyetlerini de olumsuz yönde etkilemeye başlamış, bazı sektörlerde faaliyet gösteren firmalar ticari aktivitelerini durdurmak zorunda kalmışlardır. Birçok sektörü derinden etkileyen bu duruma karşı işletmeler maliyetlerini azaltmaya yönelik tedbir arayışlarına girmişlerdir. Bu noktada birçok işletmede ilk akla gelen yöntem personel maliyetlerini düşürmeye yönelik tedbirlerdir.

4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun Ek-2 maddesine göre, genel ekonomik, sektörel, bölgesel kriz veya zorlayıcı sebeplerden dolayı iş yerindeki çalışma sürelerinin önemli ölçüde azaltılması veya iş yerindeki faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulması hallerinde, üç ayı aşmamak üzere kısa çalışma yapılabilir.

Söz konusu kanun maddesinde; "Kısa çalışma kavramı iş yerinde uygulanan çalışma süresinin, iş yerinin tamamında veya bir bölümünde geçici olarak en az üçte bir oranında azaltılmasını veya süreklilik koşulu aranmaksızın en az dört hafta süreyle faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulmasını" ifade eder.

Kısa çalışma kavramı ilk olarak 4857 sayılı İş Kanunu'nun 65. maddesinde düzenlenmiştir. Daha sonradan yapılan değişiklik ile düzenleme İş Kanunu'ndan kaldırılarak 4447

Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun Ek 2. maddesine alınmıştır. 6111 sayılı Kanun ise kısa çalışmanın uygulama alanını genişletmiştir. Bu doğrultuda, kısa çalışma ve kısa çalışma ödeneği hakkında yönetmelik yayımlanmıştır.

Kısa Çalışma Ödeneğinin Amacı

Kısa çalışma uygulamasının amacı, genel ekonomik krizlerde veya zorlayıcı sebeplerle, ekonomide oluşan durağanlığa karşı bir taraftan çalışanların işlerini kaybetmemesini sağlarken, diğer taraftan da işveren üzerinde oluşan maliyetin bir kısmının karşılanmasını temin etmektir. Bu doğrultuda, kısa çalışma uygulamasının sağlayacağı faydaların başında işsizliğin önlenmesi ve çalışanın işini kaybetmemesi olduğu söylenebilir.

Zorlayıcı Sebeplerin Varlığı

4447 sayılı Kanunun Ek 2. maddesinde; işverenin kendi sevk ve idaresinden kaynaklanmayan, önceden kestirilemeyen, bunun sonucu olarak bertaraf edilmesine imkân bulunmayan, geçici olarak çalışma süresinin azaltılması veya faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulması ile sonuçlanan dışsal etkilerden kaynaklanan dönemsel durumları ya da deprem, yangın, su baskını, heyelan, salgın hastalık, seferberlik gibi durumları, zorlayıcı sebep olarak nitelendirilmektedir.

Kısa Çalışma ile Kısa Çalışma Ödeneği Alma Şartları ve Uygulaması

Kısa Çalışma Ödeneği İşsizlik Sigortası Fonundan kullanılan bir ödenektir. Kısa çalışma ödeneği iş yerinde üç ayı aşmamak üzere uygulanır. Bakanlar Kurulu kararı ile üç aylık süre altı aya kadar uzatılabilir.

Genel ekonomik, sektörel veya bölgesel kriz ile zorlayıcı sebeplerle iş yerinde kısa çalışma yapılmasını talep eden işverenin, kurum birimine (İş-Kur), varsa toplu iş sözleşmesi tarafı işçi sendikası ya da sendikalara bu durum için yazılı bildirimde bulunması gerekmektedir.

İşveren bildiriminde aşağıdaki adımların tamamlanması zorunludur:

a) Genel ekonomik, sektörel veya bölgesel kriz ile zorlayıcı sebeplerin iş yerine etkilerinin ve zorlayıcı sebebin ne olduğunun belirtilmesi,

b) İş yerinin ünvanı, adresi, varsa toplu iş sözleşmesi tarafı işçi sendikası, iş yeri İş-Kur numarası ve sosyal güvenlik iş yeri sicil numarasının belirtilmesi,

c) Manyetik ve yazılı ortamda kurumca belirlenen formatta hazırlanan kısa çalışma yaptırılacak çalışanlara ilişkin bilgileri içeren listenin Kurum birimine teslim edilmesi.

Kısa çalışma ile kısa çalışma ödeneği için başvuru yapıldığında bu hallerin oluşup oluşmadığına, İş-Kur yönetim kurulunca karar verilmektedir. Zorlayıcı sebeplerin varlığı halinde ayrıca yönetim kurulu kararı gerekmemektedir. İşletmeden kaynaklanan nakit akışında bozulma, yönetsel sorunlar veya pazar daralması gibi nedenler kısa çalışmaya gerekçe oluşturmamaktadır. Kısa çalışma ödeneğinden yararlanılabilmesi için aşağıdaki iki şartın gerçekleşmesi gerekmektedir:

a) İşverenin kısa çalışma talebinin İş-Kur tarafından uygun bulunması,

b) İşçinin kısa çalışmanın başladığı tarihte, 4447 sayılı Kanunun 50. maddesine göre çalışma süreleri ve işsizlik sigortası primi ödeme gün sayısı bakımından işsizlik ödeneğine hak kazanmış olması.

26.3.2020 tarihli 31080 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 7226 sayılı Kanunun 41. maddesi ile 4447 sayılı Kanuna geçici 23. madde eklenmiş ve söz konusu madde kapsamında çalışanların kısa çalışma ödeneğinden yararlanma şartları kolaylaştırılmıştır. Buna göre 30/6/2020 tarihine kadar geçerli olmak üzere, COVID-19 kaynaklı zorlayıcı sebep gerekçesiyle yapılan kısa çalışma başvurularında, çalışanların kısa çalışma ödeneğinden faydalanabilmesi için;

- Kısa çalışma başlama tarihinden önceki son 60 gün,

- Hizmet akdine tabi olanlardan son üç yıl içinde 450 gün

sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödenmiş olması yeterli görülmüştür (Bu süreler daha önce sırasıyla 120 ve 600 gün idi). Bu koşulları taşımayanlar, kısa çalışma süresini geçmemek üzere son işsizlik ödeneği hak sahipliğinden kalan süre kadar kısa çalışma ödeneğinden yararlanmaya devam edebileceklerdir.

Kısa çalışma uygulamasından yararlanabilmek için, iş yerinde kısa çalışma uygulanan dönemde 4857 sayılı Kanunun 25. maddesi kapsamında “Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzeri” sebepler hariç olmak kaydıyla işveren tarafından işçi çıkarılmaması gerekmektedir.

COVID-19 kapsamında yapılacak kısa çalışma ödeneği başvuruları, başvuru tarihinden itibaren 60 gün içinde sonuçlandırılacaktır.

Kısa çalışma ödeneğinde süre şimdilik 3 ay ile sınırlıdır fakat Cumhurbaşkanlığı kararı ile 6 aya kadar da uzatılabilir. İşletmelerde ya da iş yerlerinde şartları sağlayan kişilerle normal şartlarda 45 saatlik çalışma süresinin, en az 15 saat eksilmesi veya 6 iş günü olan çalışma süresinin 2 gün eksilmesi (yani haftalık en az 4 gün ve 30 saat ve altında çalışma şekline dönüşmesi) veya hiç çalışılmaması (valilik kararıyla kapatılması gibi) halinde kısa çalışma ödeneğine başvuru yapılabilecektir.

Kısa çalışma ödeneğinde, şartları sağlayan iş yerleri için başvurulacak personel ile ilgili herhangi bir sayı sınırlaması

bulunmamaktadır. Kısa çalışma ödeneği başvurusu yapılan personel daha önceden kısa çalışma ödeneği almış olsa bile, COVID-19 sebebiyle kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilecektir.

Kısa çalışma uygulayan tüm çalışanlar için İş-Kur'a başvurulabilir. Kısa çalışma ödeneğinde SGK ve Vergi Dairesi borçları dikkate alınmamaktadır. Yabancı uyruklu çalışanlar da kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilir. Emekli olup prim ödemelerinde uzun vadeli sigorta primi kesilmeyenler için kısa çalışma ödeneğinden faydalanılamayacaktır.

Kısa Çalışma ile Kısa Çalışma Ödeneğinin Miktarı ve Ödenmesi

Günlük kısa çalışma ödeneğinin miktarı ve ödenmesi 30.04.2011 tarihli 27920 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan "Kısa Çalışma Ödeneği Hakkında Yönetmelik"le belirlenmiştir. Buna göre;

1) Günlük kısa çalışma ödeneğinin miktarı, çalışanlar için uygulanan aylık asgari ücretin brüt tutarının % 150'sini

geçmemek üzere, sigortalının son on iki aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının % 60'ıdır.

Aşağıdaki örnek çalışmada farklı ücret düzeyleri için hesaplanan kısa çalışma ödeneği tutarları gösterilmektedir.

Son 12 aylık SPEK brüt aylık ortalaması	Hesaplanan kısa çalışma ödeneği tutarı (Aylık Ort. Tutar x % 60)	Damga vergisi (Hes. Kısa Çalışma x 7,59/1000)	Ödenecek kısa çalışma ödeneği miktarı (Hes. Kısa Çalışma Öd.-Damga Vergisi)
2.943,00	1.765,80	13,40	1.752,40
3.500,00	2.100,00	15,94	2.084,06
5.000,00	3.000,00	22,77	2.977,23
7.000,00	4.200,00	31,88	4.168,12
8.000,00	(*) 4.414,50	33,51	4.380,99
10.000,00	(*) 4.414,50	33,51	4.380,99

SPEK : Sigorta primine esas kazanç tutarı

(*): Kısa çalışma ödeneği asgari ücretin 1,5 katını geçemez (4.414,50 TL)

2) Kısa çalışma ödeneğinin süresi üç ayı aşmamak üzere kısa çalışma süresi kadardır.

tespitinde belirtilen süreyi aşmamak kaydıyla fiilen gerçekleşen kısa çalışma süresi üzerinden verilir.

3) Kısa çalışma ödeneği, iş yerinde uygulanan haftalık çalışma süresini tamamlayacak şekilde, çalışılmayan süreler için aylık olarak hesaplanır.

6) Zorlayıcı sebeplerle iş yerinde kısa çalışma yapılması halinde, ödemeler 4857 sayılı Kanununun 24. maddesinin (III) numaralı bendinde ve 40. maddesinde öngörülen bir haftalık süreden sonra başlar.

4) Kısa çalışmanın günlük, haftalık veya aylık çalışma süresi içerisinde yapılabacağı zaman aralığı iş yerinin gelenekleri ve işin niteliği dikkate alınarak işverence belirlenir.

7) İşçinin kısa çalışma ödeneği aldığı süre için, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu gereği ödenecek sigorta primi, İşsizlik Sigortası Fonu tarafından Sosyal Güvenlik Kurumu'na aktarılır.

5) Kısa çalışma ödeneği, uygunluk

8) Kısa çalışma ödeneğinden yararlanan işçi, işsizlik sigortasından yararlanmak için 4447 sayılı Kanunda öngörülen koşullar gerçekleşmeden işsiz kalırsa, kısa çalışma ödeneği aldığı süre düşüldükten sonra, daha önce hak ettiği işsizlik ödeneği süresini dolduruncaya kadar işsizlik ödeneğinden yararlanır.

9) Kısa çalışma yapan işçinin çalışılmayan hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günlerine ilişkin ücret ve kısa çalışma ödeneği miktarı, kısa çalışma yapılan süreyle orantılı olarak işveren ve Kurum tarafından ödenir.

10) Kısa çalışma ödeneği nafaka borçları dışında haciz veya başkasına devir veya temlik edilemez.

11) İşverenin hatalı bilgi ve belge vermesi nedeniyle yapılan fazla ödemeler, yasal faizi ile birlikte işverenden, işçinin kusurundan kaynaklanan fazla ödemeler ise yasal faizi ile birlikte işçiden tahsil edilir.

İlk 7 Günlük Süre İçin Yarım Ücret Uygulanması ve Örnek Çalışma

Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeme Yönetmeliği'nin 6. maddesine göre, zorlayıcı sebeplerden dolayı iş yerinde kısa çalışma yapılması halinde 4857 sayılı Kanun'un 40. maddesinde "... zorlayıcı sebepler dolayısıyla çalışmayan veya çalıştırılmayan işçiye bu bekleme süresi içinde bir haftaya kadar her gün için yarım ücret ödenir." ibaresine yer verilmiştir.

Bu durum göz önüne alındığında kısa çalışma ödeneği başvuru tarihinden itibaren bir haftalık süreden sonra başlayacaktır. Örneğin 1 Nisan tarihi itibarıyla kısa çalışma başvurusunda bulunan bir iş yeri 31 Mart'a kadar olan dönem için normal ücret ödemesini yapacaktır. 1 Nisan-7 Nisan arasındaki 7 günlük süre için işveren tarafından yarım ücret ödenecektir. 8 Nisan tarihi itibarıyla de işveren kısa çalışma ödeneğinden yararlanmaya başlayacaktır.

5510 sayılı Kanunun 82'nci maddesinin birinci fıkrasına göre, sigortalıların prime esas kazançları günlük olarak hesaplanmakta ve günlük kazancın alt sınırı, sigortalıların yaşlarına uygun asgari ücretin otuzda biri esas alınarak bulunmakta olup, bu hesaplama göre prime esas kazanç günlük alt sınırı 2020 yılı için $2.943,00/30=98,10$ TL'dir.

5510 sayılı Kanunun 82. maddesinin birinci fıkrasında yer alan, günlük kazancı alt sınırında olan sigortalıların günlük kazançları alt

sınır üzerinden hesaplanır hükmü gereğince, alt sınırın altında ücret alan sigortalıların günlük kazançlarının alt sınır üzerinden bildirilmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla, bu hüküm gereğince, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 40. maddesi gereği verilen yarım ücretin prime esas kazanç günlük alt sınırının altında olması halinde, alt sınır üzerinden bildirilmesi gerekmektedir.

Örnek 1: Prime esas günlük kazancı 150 TL olan bir sigortalının 4857 sayılı İş Kanunu'nun 40. maddesine göre yarım ücret aldığı varsayıldığında, söz konusu sigortalının aldığı yarım ücret (75 TL) prime esas kazanç alt sınırının (98,10 TL) altında olacağından, söz konusu sigortalının prime esas günlük kazancı için 98,10 TL esas alınacak ve yarım ücretin ödenmesi gereken süre olan 1 haftalık süre boyunca prime esas kazanç $98,10 \times 7 = 686,70$ TL olacaktır.

Ayrıca, 5510 sayılı Kanunun 82. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "sigortalının kazancı alt sınırın altında ise bu kazanç ile alt sınır arasındaki farka ait sigorta primlerinin tümünü işveren öder" hükmü gereği alt sınırın altında kalan yarım ücret ile alt sınır arasındaki farka ait sigorta primlerinin işveren tarafından ödenmesi gerekmektedir.

Örnek 2: 1 nolu örnekte söz konusu sigortalının aldığı yarım ücret (75 TL) prime esas kazanç alt sınırının (98,10 TL) arasındaki fark 23,10 TL'ye ait sigorta primi $23,10 \times 0,375 = 8,66$ TL ödemesi gereken süre olan 1 haftalık süre için $8,66 \times 7 = 60,62$ TL olacak ve bu prim tutarının tamamı işveren tarafından ödenecektir.

Kısa Çalışma Ödeneğinin Denetimi ve Durdurulması

Kısa çalışma ödeneğinin denetimine ilişkin uygulamalar aşağıdaki şekilde yapılmaktadır:

1) Kısa çalışma uygulamasına ilişkin iş yerlerinin denetimi iş müfettişlerince yapılır.

2) Kısa çalışma uygulaması devam eden iş yerlerinde yapılan inceleme sırasında işverenin ödenek alan işçilerin çalışma süreleri ile ilgili hatalı bilgi ve belge verdiğinin tespit edilmesi ve iş müfettişinin yazılı talebi halinde, hakkında hatalı bilgi verilen işçi sayısı da dikkate alınarak kısa çalışma ödeneği durdurulur.

Kısa Çalışma Ödeneğinin Kesilmesi

Kısa çalışma ödeneği alanların işe girmesi, yaşlılık aylığı almaya başlaması, herhangi bir sebeple silah altına alınması, herhangi bir kanundan doğan çalışma ödevi nedeniyle işinden ayrılması hallerinde veya geçici iş göremezlik ödeneğinin başlaması durumunda geçici iş göremezlik ödeneğine konu olan sağlık raporunun başladığı tarih itibariyle kısa çalışma ödeneği kesilir.

İşverenin Kayıt Tutma Zorunluluğu

Kısa çalışma yapan işveren, işçilerin çalışma sürelerine ilişkin kayıtları tutmak ve istenilmesi halinde ibraz etmek zorundadır.

Kısa Çalışmanın Erken Sona Ermesi

İşveren, ilan ettiği süreden önce normal faaliyetine başlamaya karar vermesi halinde durumu; Kurum birimine, varsa toplu iş sözleşmesi tarafı işçi sendikasına ve işçilere 6 iş günü öncesinden yazılı olarak bildirmek zorundadır. Bildirimde belirtilen tarih itibarıyla kısa çalışma sona erer. Geç bildirimlere ilişkin oluşan yersiz ödemeler ilgili mevzuat kapsamında iade edilir.

Sonuç:

Genel ekonomik krizlerde veya zorlayıcı sebeplerle, ekonomide oluşan durağanlığa karşı bir taraftan çalışanların işlerini kaybetmemesi, diğer taraftan da işveren üzerinde oluşan maliyeti hafifletmesi nedeniyle Kısa Çalışma Ödeneği uygulaması çalışan ve işverenlere yönelik önemli avantajlar sağlamaktadır.

Bu doğrultuda kanunda belirtilen koşulların oluşması durumunda başvurulacak bu uygulama sayesinde çalışma süresinin en az üçte bir oranında veya daha fazla azaltılması veya tamamen durdurulması halinde ilk 7 günlük süre dışında çalışılmayan süreler için ücretlerin, asgari ücretin % 150'sini aşmamak üzere %60'lık kısmı işsizlik fonundan karşılanarak çalışanlara ödenmektedir.

Bu süreç zarfında işverenler tarafından işçi çıkarılmaması, çalışma sürelerine ait kayıtların eksiksiz olarak tutulması ve kuruma bildirilmesi, kısa çalışmaya son verilmesi veya kısa çalışma sürelerinin değişmesi gibi durumlarda Kuruma, varsa toplu iş sözleşmesi tarafı işçi sendikasına ve çalışanlara 6 iş günü öncesinden yazılı olarak bildirilmesi gerekmektedir.

Uyumlu Mükelleflere %5 Vergi İndirimi

Deniz Varlık
Partner
Vergi Hizmetleri

deniz.varlik@tr.gt.com

1 Ocak 2018 tarihinden itibaren, vergiye uyumun sağlanması amacı ile vergisini zamanında ödeyen gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine, %5 vergi indirimi uygulaması getirilmiştir ve uygulanmaya devam etmektedir.

Vergisini düzenli ödeyen mükelleflere sağlanan bu vergi indirimi bir bakıma ödüllendirme olarak da yorumlayabiliriz.

Getirilen bu düzenlemeye göre; ticari, zirai veya mesleki faaliyeti nedeniyle gelir vergisi mükellefi olan uyumlu mükelleflerin yıllık gelir vergisi beyannameleri üzerinden hesaplanan verginin %5'i, ödenmesi gereken gelir vergisinden indirilmektedir.

Vergi indiriminden aşağıdaki şartları taşıyanlar kaydı ile faydalanabilirler;

a. İndirimin hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl ile bu yıldan önceki son iki yıla ait yıllık gelir vergisi ve kurumlar vergisi beyannameleri, geçici vergi beyannameleri, muhtasar, muhtasar ve prim hizmet beyannameleri ile KDV ve ÖTV beyannamelerinin kanuni süresi içerisinde verilmiş olması,

b. Bu beyannameler (Yıllık gelir vergisi ve kurumlar vergisi beyannameleri, geçici vergi beyannameleri, muhtasar, muhtasar ve prim hizmet beyannameleri ile KDV ve ÖTV beyannameleri) üzerine tahakkuk eden vergilerin gelir ve kurumlar vergisi beyannamelerinin verilme süresine kadar ödenmiş olması,

c. İndirimin hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl ile bu yıldan önceki son iki yıl içerisinde haklarında beyana tabi vergi türleri itibarıyla

ikmalen, re'sen veya idarece yapılmış bir tarhiyat bulunmaması,

ç. Vergi indiriminin hesaplanacağı beyannamenin verildiği tarih itibarıyla vergi aslı (vergi cezaları dâhil) 1.000 Türk lirasının üzerinde vadesi geçmiş borcunun bulunmaması,

d. Vergi indiriminin hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl ile önceki dört takvim yılında Vergi Usul Kanunu'nun 359 uncu maddesinde sayılan fiillerin işlenmemiş olması,

e. Mahsuben yapılan ödemelerde, daha sonra yapılan tespitler üzerine mahsuben ödenmek istenen tutarın %10'una kadar yapılan eksik ödemelerin indirimden faydalanılmasına engel teşkil etmeyecektir.

f. Kanuni süresi içinde verilen bir beyannameye ilişkin olarak, kanuni süresinden sonra düzeltme amacıyla veya pişmanlıkla verilen beyannameler vergi indiriminden yararlanılmasına engel teşkil etmeyecektir.

Kapsama giren ve şartları taşıyan mükellefler, 2019 yılı yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannameleri üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinin %5'i oranında vergi indirimi tutarını hesaplayıp beyan edeceklerdir.

Beyanname üzerinde hesaplanan vergi indirimi tutarı, öncelikle bu beyannameler üzerinden ödenmesi gereken gelir veya kurumlar vergisinden indirilebilmektedir. Ancak özellikle kurumlar vergisi mükelleflerinde, kurumlar vergisi ile aynı oranda geçici vergi uygulanması dolayısıyla, ödenecek vergi çıkmaması sebebiyle mükelleflerin

çoğunluğunun iade alacağı doğacaktır. İade doğması halinde ise; yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihi izleyen bir tam yıl içinde mükellefin beyanı üzerine tahakkuk eden diğer vergilerinden mahsup edilebilir. Bu süre içinde mahsup edilemeyen tutarlar red ve iade edilmez. Bu durumda 2019 yılına ait 30.04.2020 tarihinden verilecek olan kurumlar vergisi beyannamesinde çıkan iade tutarı 30.04.2021 tarihine kadar mükellefin beyanı üzerine tahakkuk eden diğer vergilerinden mahsup edilebilecektir. Bu süre içerisinde mahsup edilemeyen vergi indirim tutarları ise red ve iade olunmayacaktır.

Diğer bir önemli husus ise, şirket birleşmelerinden kaynaklı fesih olan şirketten dolayı nasıl bir yol izleneceğidir. Bu konuda İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 08.04.2019 tarihli 62030549-120[Mük.121-2018/588]-E.279447 no'lu özgelgesi, mevcut bir kurumun başka bir kurumu devralması suretiyle gerçekleşen birleşmelerde, devralan kurumun Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 121'inci maddesinde yer alan - indirim hükümünden faydalanılabilemesi için devralan ve devrolunan kurumların her ikisinin de maddede yer alan şartları sağlaması gerekmektedir.- şeklinde görüş vermiştir.

İndirimden yararlanabilmek için, yukarıdaki şartların tamamının sağlanması gerekmektedir. Bir defa olsa bile vergi beyannamesini zamanında vermeyenler veya ödemeği bir gün bile olsa geciktirmiş olanlar bu hakkını kaybetmektedir. İndirimden yararlananı yıla ilişkin olarak sonradan yapılan vergi incelemesinde tarhiyat yapılması halinde ise tarhiyatın kesinleşmesi şartıyla, yararlanan indirim tutarının geri alınıyor olması bu indirimden faydalanıp faydalanılmayacağını iyi analiz etmesi gerekir. Yani bu indirimden yararlanmak isteyen mükelleflerin şirketin işlemlerine yönelik geleceği iyi analiz etmeleri faydalarına olacaktır.

COVID-19 Salgınının Muhasebe Alanındaki Etkileri

Koronavirüsün yayılması dünyanın dört bir yanında işletmeleri etkilemektedir. Kurumlar bu durumun muhasebe boyutundaki etkilerini dikkatle değerlendirmelidir. Aşağıda koronavirüsün 31 Aralık 2019 itibarıyla yıl sonu hesapları üzerindeki etkileri ele alınmaktadır.

Koronavirüsü yayıldıkça işletmelerin, meselenin kendi faaliyetleri üzerindeki etkilerinin muhasebe boyutundaki yansımalarını dikkate almaları kaçınılmaz hale gelmektedir.

Koronavirüsünün etkisi, 31 Aralık 2019 itibarıyla yıl sonu mali tabloları üzerinde düzeltme gerektiren bir olay mıdır?

Kurumlar, koronavirüs salgınının düzeltme gerektiren bir olay olup olmadığı konusunda değerlendirmede bulunurken UMS 10 'Raporlama döneminden sonra meydana gelen olaylar' standardını dikkate almalıdırlar.

UMS 10'a göre düzeltme gerektiren olay, 'raporlama dönemi sonu itibarıyla geçerli olan koşullara ilişkin bulgular gösteren' bir gelişme olarak tanımlanmaktadır. Bizce virüsün gelişim ve yayılması 2020'de meydana gelmiştir ve bu niteliğiyle 31 Aralık 2019 itibarıyla geçerli olan koşullara ilişkin bulgular göstermediği için düzeltme gerektiren bir olay olarak nitelenemez. 31 Aralık 2019 itibarıyla bildirilmiş vaka sayısı oldukça azdı ve virüsün insanlar arasında yayıldığına dair teyit edilmiş bulgular da sınırlıydı.

Dolayısıyla bilançolar üzerinde 2020'nin ilk çeyreğine kadar hissedilen bir etkisi olduğunu söyleyemeyiz. Kurumların 31 Aralık 2019 itibarıyla aktif ve pasiflerinin değerlendirmesini yaparken, virüsün sonraki aşamada gösterdiği gelişimin bu değerlendirmeyi etkilememesini sağlaması gerekmektedir. Örneğin; UFRS 9 'Finansal Araçlar' uyarınca

beklenen kredi kayıplarının ve finansal riskten korunma araçlarının beklenen düzeyinin değerlendirilmesi, UMS 36 'Değer Düşüklüğü' uyarınca şerefiye gibi gayri maddi varlıkların değer düşüklüğünün ölçümü ve UFRS 13 'Rayiç Değer Ölçümü' uyarınca rayiç değer üzerinden kayda geçirilen aktif ve pasiflerin değerlendirilmesi. Ayrıca kapasitenizin azalması veya atıl kalması durumunda sabit giderler genellikle yapıldığı şekilde envantere yansıtılamayacağından, UMS 2 'Envanter' Standardını da dikkate almanız gerekmektedir (yani üretim kesintileri envanter maliyetine dâhil edilmemelidir). UMS 12 'Gelir Vergileri' kapsamında ertelenmiş vergi varlıklarının tahakkuku ihtimali de dikkate alınmalıdır.

COVID-19'un Genel Ekonomiye, Şirketlerin Finansal Tablolarına ve İş Yapış Şekillerine Etkileri

- Emir Taşar
Partner, Ankara
Denetim Hizmetleri

emir.tasar@tr.gt.com

İnsanlık tarihi açısından oldukça kritik bir dönemeçten geçiyoruz...

Çin'de başlayıp çok hızlı bir şekilde dünyanın büyük bir bölümünü etkisi altına alan "COVID-19", tüm dünyada ekonomik, sosyal ve ticari hayatı adeta durma noktasına getirdi. Virüsün yol açtığı pandeminin yayılımını sınırlandırıp kontrol altına almak adına devletlerin uyguladığı izolasyon ağırlıklı tedbirler, orta vadede normalleşmenin daha kısa bir sürede sağlanmasına sebebiyet verecek olsa da, bu tedbirler kısa vadede tedarik zincirinde ve tüketim mekanizmasında oldukça belirgin bir azalışa yol açtı.

Pandeminin baş gösterdiği ilk günden itibaren devletler hızlı bir şekilde aksiyon olarak devreye girdiler. İlk olarak, para otoriteleri ve birçok merkez bankası politika faizlerini düşürerek neredeyse sıfır seviyesine yaklaştırdı. Sonrasında ise bir dizi model kullanılarak parasal genişlemeye gidildi fakat bunca aksiyon ve açıklamaya rağmen, karşı karşıya kaldığımız birçok finansal ve ekonomik gösterge ne kadar büyük bir riskle karşı karşıya olduğumuzu somut olarak ortaya koymaktadır; hisse senedi borsalarındaki dramatik düşüşler, özellikle ABD istihdamında yaşanan büyük erime, Çin sanayi üretimi ve tüm dünya PMI (satın alma yöneticileri endeksi) göstergelerindeki önemli daralmalar ile tüketimdeki düşüşler vb.

Dünyada beklenen finansal türbülansa karşı 2 senedir atılan adımlar ile ekonomik faaliyetlerin hızlandığı, enflasyonun ve cari açığın düşüş eğilimine girdiği, ekonomide dengelenme emarelerinin başladığı zamanda yaşanan bu kriz, Türkiye ekonomisini kırılgan bir dönemde yakaladı.

2018 yılından itibaren maliye politikaları üzerinden uygulanan destekleme adımları ile bozulmuş bütçe dengesi, kamu bankalarının başta kredi genişlemesi olmak üzere attığı adımlar ile yeni manevra alanının sınırlı olması ve son olarak Türk Lirası'nın değerini korumak için uygulanan stratejilerin eldeki döviz rezervlerini azaltmış olması, Türkiye ekonomisinin bu krize çoğu ülkeden daha kırılgan bir halde yakalanmasına sebebiyet vermiştir. İlk önlem olarak dünyadaki tüm merkez bankaları gibi, TCMB de likidite genişlemesi için faiz indirimi yoluna gitti. İkinci önlem olarak ise, nakit akışında sorun yaşayan sektörler için ödeme erteleme, doğrudan ve dolaylı parasal destekler ve düşük gelir gruplarına nakit yardımı gibi destekler içeren 100 milyar TL'lik bir destekleme paketi açıklandı. Ancak, yapılan tüm desteklemelere ve alınan önlemlere karşın, hem Türkiye'deki hem de dünyadaki birçok

işletmenin operasyonları son derece olumsuz etkilenmiş, bazı işletmelerin operasyonları ise durma noktasına gelmiştir. Bu durum, işletmelerin faaliyetlerini öngörülebilir bir gelecekte devam ettirme ve yükümlülüklerini ifa edebilme kabiliyetinin sorgulanması ve finansal tabloların hile ve hata içermeye riskini de beraberinde getirmektedir.

COVID-19 - Sektörlere olan etkileri

Ulaşım ve Taşımacılık

- Taleplerde daralma
- Kredi kanallarında azalma
- Nakit akışlarda bozulma
- Seyahat kısıtlamaları

Eğlence, Spor ve Turizm

- Mevcut ve gelecekte beklenen rezervasyonların iptali
- Nakit akışlarda bozulma
- Seyahat kısıtlamaları
- Düğün, nişan, kongre, seminer gibi etkinliklerin iptal edilmesi
- Spor salonlarının kapanması
- Spor müsabakalarının tatil edilmesi

COVID-19'un En Çok Etkilediği Sektörler

Diğer

- Her bir şirket için COVID-19 etkileri spesifik olarak değerlendirilmelidir.

Perakende ve GYO

- İthalat sürecinde ve tedarik zincirinde yaşanan zorluklar ve kısıtlamalar
- Mağazaların ve AVM'lerin kapanması
- Lüks tüketimin azalması
- İşletmelerin kirasını ödemede güçlük yaşaması

Pandeminin çoğu şirketi uzaktan çalışma uygulamasına teşvik etmesi ve iş yapış şekillerinde tecrübe edilen değişimlerin önümüzdeki dönemde iş modellerinde bir farklılaşmaya sebebiyet vermesi beklenmektedir.

Salgının ülkemiz sınırlarında etkisini arttırmaması sonucu; yasa gereği seyahatlerde kısıtlama uygulaması ile beraber çoğu şirket uzaktan çalışma metodunu benimsedi. Hava yolu şirketleri, oteller, alışveriş merkezleri, kuaförler, spor salonları, lokanta ve kafeler neredeyse faaliyetlerini durdurdu. Bankalar; kendi almış oldukları tedbirler çerçevesinde

kısa çalışma uygulamasına yarı zamanlı ve normalden daha az kişi görevlendirerek mesai yapmaya başladı. Öte yandan online alışverişte çok önemli artışlar gözlemlendi ve insanlar tükettikleri gıdaları kendileri üretme eğilimi içerisine girdiler. Kısacası her işletme ve her birey, kendi faaliyetlerini devam ettirebilmek amacıyla pozisyon almaya ve çeşitli yeniliklere adapte olmaya başladı.

Söz gelimi, denetim kuruluşlarından örnek vermek gerekirse; denetim ekiplerinin denetlenen kuruluşa fiziken gitmemesi, diğer ekip arkadaşlarıyla bir araya gelemeyip evlerinden uzaktan çalışmaları veya idari izinli sayılmaları gibi çeşitli önlemler ve aksiyonlar alınmaya başlandı. Teknolojik altyapısı kuvvetli kuruluşlar, video konferans yöntemi ile online toplantılar düzenleyerek ve internet tabanlı denetim programları ile anlık veri akışı ve dökümantasyon yaparak bu duruma kendilerini hızlıca adapte edebildi.

Hatta bir adım öteye giderek, uzaktan kameralı görüntüler ile stok sayımlarına iştirak ederek kısıtlamadan kaynaklı olumsuzluğu bertaraf etmeyi başıarabildi.

Ancak bu durum yine de, şirketlerden talep edilecek bilgilere hızlı erişimi kısıtladığı gibi, kimi zaman da uygulanacak denetim prosedürlerinin de sınırlandırılmasına sebebiyet verebilmektedir. Bu sebepten dolayı, söz konusu risklerle karşı karşıya kalan denetçiler, yeterli ve uygun denetim kanıtları toplayacak şekilde iş planını revize etmekte, denetim prosedürlerini yeniden gözden geçirmekte ve kaliteden ödün vermemek adına bir takım alternatif denetim prosedürleri ile denetim sürecini güçlendirmektedir. Keza mesleki şüphecilüğün daha da önem kazandığı bu günlerde denetçilerin sermaye piyasalarına, yatırımcılara, hissedarlara ve finansal kuruluşlar dahil tüm topluma karşı sorumlulukları devam etmektedir.

COVID-19'un ekonomik etkileri nedeniyle şirketlerin finansal tabloları önemli ölçüde etkilenebilir. Her şirket, kendi finansal tablosunu hazırlarken aşağıdaki konuların olası etkilerini mutlaka değerlendirmelidir.

• Finansal tablo kalemleri için kullanılan önemli tahmin ve varsayımlar ile bunların mevcut koşullardaki geçerlilikleri gözden geçirilmeli.

• Finansal olmayan varlıklarında meydana gelebilecek değer düşüklükleri saptanmalı.

• COVID-19'un işletme faaliyetleri üzerindeki olası etkilerine ve işletmenin bu konuda aldığı önlemlere 'Raporlama Döneminden Sonrakı Olaylar' ve gerekiyorsa 'İşletmenin Sürekliliği' dipnotunda yer verilmeli.

• COVID-19 salgınının IFRS 9 uyarınca beklenen kredi zararlarının hesaplanmasına olan etkisi gözden geçirilmeli.

• Kredi sözleşmelerinin geri ödeme planlarına uyumsuzluk veya taahhüt edilen finansal rasyoların ihlali halinde oluşabilecek etkiler değerlendirilmeli.

• Envanterlerin geri kazanılabilir değerleri, olası değer düşüklükleri dikkate alınarak tekrar gözden geçirilmeli.

• Salgın sonrası işletmeler bünyesinde düşünülen yeniden yapılandırmalar, belli iş kollarının kapatılması ya da iştiraklerin veya varlıkların elden çıkarılması, çalışanların işlerine son verilmesi gibi organizasyonel yeniden yapılandırma planlarının finansal tablolara olan etkileri değerlendirilmeli.

• Ekonomik açıdan dezavantajlı sözleşmeler bulunması halinde, bunlara ait gerekli karşılıklar göz önünde bulundurulmalı.

• Ertelenmiş vergi varlıklarının geri kazanılabilirliği değerlendirilmeli.

Sonuç:

Görüldüğü üzere, COVID-19 olarak adlandırılan virüs sadece insan sağlığını tehdit eden bir salgına sebebiyet vermediği gibi, salgının tetiklediği kriz de basit bir ekonomik resesyon halinden ibaret görünmemektedir. Hem sosyal anlamda hem de iş yapış ve tüketim biçimlerinde insanlık için önemli değişimler yaratabilecek bir paradigmanın başlangıcı olma potansiyeline sahiptir. Umarım, en kısa zamanda tıbbi çözümler bulunarak pandeminin etkisi kırılır ve normalleşme başlar.

Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Esaslar

- Tolga Bacak
Partner, Bursa
Vergi Hizmetleri

tolga.bacak@tr.gt.com

Koronavirüs (COVID-19) salgını nedeniyle hastalığın ülkemizde yayılmasının önlenmesine dair alınacak tedbirler çerçevesinde, Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü'nün 20.03.2020 tarihli ve 53382221 sayılı yazıları ile usulüne uygun olarak toplantıya çağrılmış genel kurulların ileri bir tarihte yapılmak üzere şirketlerin yönetim organlarının alacağı bir karar ile iptal edilebileceği belirtilmiştir. Yine, salgının önlenmesi amacıyla asgari düzeyde pay sahibinin katılımı ile fiziki ortamda toplantı gerçekleştirilmesini teminen, pay sahiplerinin genel kurul toplantılarına fiziki ortamda katılım bulunmaksızın elektronik ortamda katılım sağlayabileceklerdir. Bu platform yetkili kuruluş olarak atanan Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. tarafından sağlanmaktadır.

Peki, Elektronik Genel Kurul Sistemi nedir?

EGKS (Elektronik Genel Kurul Sistemi), şirket genel kurullarına elektronik ortamda şahsen veya temsilciniz aracılığıyla katılabileceğiniz, toplantı bilgilerine ulaşabileceğiniz, dilerseniz temsilci atayabileceğiniz ve genel kurulu canlı takip edebileceğiniz bir bilişim sistemidir.

Yasal Dayanak

EGKS'nin yasal dayanağı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1527. maddesidir.

İlgili maddenin uygulama esasları;

"Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin

Yönetmelik" ile "Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ" ile düzenlenmiştir.

Bu platform, Ticaret Bakanlığınca e-GKS hizmet sağlayıcısı olarak yetkilendirilen Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. tarafından, Bakanlığımızca yürürlüğe konulan "Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik" ile "Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ" hükümleri uyarınca sağlanmaktadır.

Şirketlerin bu platformdan yararlanabilmeleri için ana sözleşmelerinde bu yönde bir hüküm bulunması zorunludur. Ancak, Ticaret Bakanlığı tarafından yapılan duyuruda, **şirket sözleşmelerinde veya esas sözleşmelerinde** kurul toplantılarının elektronik ortamda gerçekleştirilmesine imkân tanıyan **hüküm bulunmayan şirketlerin**, bu dönemde gerçekleştirilmeyi planladıkları toplantıları "Elektronik Genel Kurul Toplantı Sistemi" ve "Elektronik Yönetim Kurulu Sistemi" üzerinden gerçekleştirebilmelerine yönelik tedbir alındığı açıklanmıştır.

EKS'de neler yapılabilir?

Genel kurul toplantılarına ilişkin ön hazırlık ve yasal merasimler ile toplantı anına ilişkin her türlü işlem elektronik olarak gerçekleştirilebildiği bu sistem, şirket ortaklarının aşağıdaki süreçleri gerçekleştirebilmelerine imkân sağlamaktadır.

- Paylarını bloke etmeden elektronik ortamda işlem yapmak.

- Temsilci tayin edip oy talimatı vermek.
- Fiziki ortamda yapılmakta olan toplantıyı eş zamanlı olarak takip etmek.
- Görüntü ve ses aktarımı sayesinde fiziken genel kurula katılmaksızın internet erişimi olan her yerden genel kurulu canlı olarak izlemek.
- Görüşülen gündeme ilişkin görüş ve önerilerini eş zamanlı olarak göndermek.
- İlgili gündemin oylamasına geçilmesi ile birlikte oylarını toplantıya fiziken katılanlarla eş zamanlı olarak kullanmak.
- Tüm süreçlere ilişkin bilgi ve bildirimleri anlık olarak almak.

EKS zorunlu mu?

Payları borsaya kote olan şirketlerin genel kurullarını elektronik ortamda yapmaları zorunlu hale gelmiştir. Diğer anonim şirketler de, genel kurullarını dilerlerse bu sistem üzerinden gerçekleştirebilmektedirler. Bu imkân diğer şirket türleri için de mevcuttur. Bunun yanında, sermaye şirketlerimiz, yönetim kurulu ve müdürler kurulunu da tamamen elektronik ortamda yapabilmektedir.

EGKS'de işlem yapabilmek için güvenli elektronik imza almak gerekli mi?

Evet. Elektronik genel kurul mevzuatı uyarınca EGKS'ye giriş yapılabilmesi ancak güvenli elektronik imza ile mümkündür. Bu nedenle EGKS'ye girebilmek için güvenli elektronik imzanın olması gerekmektedir.

Genel kurula ilişkin bilgi ve belgelere nereden erişilir?

Şirket tarafından EGKS'ye genel kurula ilişkin belge eklendiğinde SMS ve/veya e-posta adresine EGKS tarafından bildirim yapılır. Bu bildirimde yer alan erişim adresinden anılan belgelere her zaman erişebilirsiniz.

Kimler genel kurulda oy kullanabilir?

Genel kurulda oy kullanma hakkı pay sahiplerine aittir. Oy hakkı sahiplerinin usulüne uygun şekilde yetkilendirilmiş temsilcileri de genel kurulda oy kullanabilmektedirler.

EGKS'ye şirketimizin erişimi için yapmamız gerekenler nelerdir?

EGKS'de şirket adına işlemler EGKS eğitimlerinde başarılı olmuş ve MKK'ya bildirilerek kendilerine MKK'ca yetki verilmiş kişiler tarafından yerine getirilebilir.

EGKS'de görüntü ve ses nakli gerçekleştirilmesi zorunlu mudur?

Evet. Elektronik ortamda yapılan genel kurullarda fiziki genel kuruldan görüntü ve ses nakli yapılması zorunludur.

Toplantı salonunda bulunacak teknik gereklilikler nelerdir?

Toplantı salonundan görüntü ve ses nakli alacağından gerek EGKS'nin çalışması gerek görüntü ve ses naklinin sağlıklı yapılabilmesi için uygun internet bant genişliğinin, ışık ve ses sistemlerinin ve elektrik enerjisinin kesintisiz sağlanması gerekmektedir.

Toplantı anında EGKS'yi toplantı başkanı mı kullanacak?

Toplantı başkanı EGKS'yi kullanmak için uzman bir kişiyi görevlendirebilecektir. Bu kişinin EGKS yetkilisi olması gerekmektedir.

Görüntü ve ses aktarımını kendimiz yapabilir miyiz?

Evet. EGKS'ye görüntü ve ses aktarımını kendisi veya herhangi bir yayıncı aracılığıyla yapmak isteyen şirketlere, bu görüntünün aktarılacağı şifreleme ve arşivleme işlemlerinin yapılacağı EGKS encoder cihazı TTNET Medianova iş birliği tarafından toplantı salonuna getirilmektedir. Görüntü ve ses aktarımı dışarıya kapalı protokoller aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Şirketler, Kanununun 1527. maddesinin üçüncü fıkrasına göre kendilerinin kuracakları EGKS'nin bu Tebliğ, Yönetmelik ve Kanun hükümlerine uygunluğunu, bu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen kurumlara tespit ettirmek ve söz konusu kurumlar tarafından düzenlenecek teknik raporu ticaret sicili müdürlüğüne tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür.

Sayılarla EGKS (30 Ekim 2012 - 31 Aralık 2018)

112.060 yatırımcı EGKS üzerinden genel kurullara katılırken 33.463 yatırımcı fiziksel olarak katıldı.

501 şirkete ait 2.408 genel kurul toplantısı yapıldı. Bunlardan 150 tanesi 2016 Mart ayında gerçekleşti.

2018 yılında EGKS'de ortalama toplantı süresi 39 dakika, ortalama oylama süresi 10 saniye oldu.

52 farklı ülkeden yatırımcılar EGKS üzerinden genel kurullara katıldı.

Aynı günde yapılan en yüksek genel kurul sayısı 33 oldu.

1.226 görüş, 2.118 muhalefet beyanı gönderildi.

34 farklı il ve 475 farklı lokasyondan yaklaşık 6.437 saat genel kurul yayını yapıldı.

Kaynakça:

Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. (www.mkk.com.tr)

Mevzuat Bilgi Sistemi (www.mevzuat.gov.tr)

COVID-19 Sonrası Dünya Ekonomisi:

Küresel Dünya Sisteminden Kendine Yeterliliğe

- Dr. Aziz M. Hatipagaoglu
Birim Başkanı
Turquality ve Yönetim Danışmanlığı
Hizmetleri

azizm.hatipagaoglu@tr.gt.com

2019 Aralık ayı sonunda Çin'de ortaya çıkan COVID-19, Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel bazda bir salgın olarak tanımlandı. Bu salgın neredeyse tüm dünyada, özellikle Kuzey Yarım Küre'de, insan hayatını ciddi ölçüde tehdit eden küresel bir felakete dönüştü. Neredeyse hepimiz evlerimizde kalarak salgının büyümesini ve hayatlarımızı tehlikeye sokmasını engellemeye çalışıyoruz. Ancak kendi kendine evde kalarak çözüm bulmak tüm insanlar için geçerli değil.

İnsanlar tüm dünyada hayatta kalmaya çalışırken aynı zamanda da geçinmeye çalışıyorlar. Ülkelerin aldığı ekonomik önlemlere rağmen, insanların faturalarını ödemesi ve temel ihtiyaçlarını gidermesi gerekiyor. Pandemi etkisi altındaki bütün ülkelerde ekonomik hayat tamamen durma noktasına geldi. Herkes yaz aylarında bu hayati sorunun ortadan kalkacağını umut ediyor. Şu anda hiçbir şey öngörülebilir değil, hayatımız tehdit altında.

Koronavirüs salgını nedeniyle tüm dünyada getirilen kısıtlamalar üretimde aksamalara neden oluyor. Üreticilere destek olmak için devletler destek paketleri açıklarken, bu paketlerin büyüklüğü G-SYH'ye göre ABD'de yüzde 11, Türkiye'de yüzde 1,9, Çin'de ise yüzde 1,2'ye denk geliyor.

Koronavirüsün ülkeler ve küresel bazda bir yıl içindeki toplam mal ve hizmet üretimine etkisine dair derinlemesine araştırma ve modellemeler üzerinde çalışılıyor. Salgının küresel G-SYH'de oluşturduğu zararın bu ay sonunda 76 milyar dolara ulaşması beklenirken, salgın tedbirleri nedeniyle uygulanan kısıtlamaların devam etmesi

durumunda Mayıs sonunda 155 milyar dolar, Ağustos sonunda ise 346 milyar dolar zarar tahmin edilmektedir. Salgının önüne en kısa sürede geçmek ve bu zararı engellemek, ülke ekonomilerinin başka sorunlara yol açmaması için hayati önem taşıyor.

Peki, önümüzdeki dönemde ekonomik açıdan bizi ne bekliyor?

• COVID-19 salgınının dünya ekonomisine maliyeti yaklaşık 3 trilyon dolar civarında olacak.

• Çin, ABD, Almanya, Hindistan, İngiltere, Güney Kore, Japonya gibi gelişmiş ekonomiler başta olmak üzere küresel ekonomiye entegre birçok ülkede dramatik bir resesyona doğru gidiyoruz.

• Neredeyse tüm ekonomiler için ekonomik küçülme kaçınılmaz. Bu durum doğrudan doğruya üretim hacminin azalacağına ve işsizliğin de ciddi oranda artacağına işaret ediyor.

• Salgının etkisini azaltması durumunda, 2020 yılının son çeyreğinde bir iyileşme görülebilir. Bu iyileşmenin hızlı olup olmayacağı tamamen ekonomilerin alacağı kararlara bağlı. Başta ABD, Fed ve AB Merkez Bankası olmak üzere birçok ülke merkez bankalarının gerek olduğu ölçüde likidite ihtiyacını gidereceklerini söylemesi; hükümetlerin, şirketleri, çalışanları, toplumu kuvvetli bir şekilde destekleyeceklerini ifade etmeleri, toplumun güven duygusunu güçlendirecektir.

· Önümüzdeki birkaç ay ülkelerin finansal açıdan zayıflayacağını gösteriyor. Özellikle dış finansman ihtiyacı yüksek olan ülkelerin türbülansa gireceğini öngörebiliriz. Bu noktada şimdiden bu ülkelerin, yakın gelecekte finansman ihtiyacını nasıl karşılayacaklarına yönelik yol haritası belirlemeleri gereklidir.

· Global resesyon döneminde ülkelerin kendileri için son derece önemli ve rekabetçi olan sektörleri (turizm, havacılık, otomotiv, makine, tekstil, hazır giyim, perakende vb.) şimdiden tespit edip bu sektörleri nasıl destekleyeceklerine ve belki de nasıl devletleştireceklerine karar vermeleri zorunludur.

· Bilhassa hammadde veya enerji üretimine ve ihracatına bağlı ekonomilerin gelirlerinin önümüzdeki dönemde düşeceği görülüyor. Enerji arzının güvenliği ve istikrarı için küresel düzeyde ortak bir politikanın belirlenmesi son derece önemlidir.

· Yaşanan bu salgın, küreselleşmeye dayanan kapitalist dünya sisteminin mutlaka değişmesine yol açacaktır. Küreselleşme bugüne kadar olduğu gibi devam edemez. Ülkelerin birçoğu yeniden ekonomik yeterlilik ilkesine geri dönecek. Ülkeler içlerine kapanacaklardır.

· Üretim hacminin azalması ancak efektif talebin artmasıyla önlenebilir. Bu nedenle öncelikle toplumun tüm kesimlerinin satın alma gücünün diri tutulması gerekiyor, resesyondan çıkış döneminde de reel gelirlerinin artırılması şarttır.

· Türkiye mali tedbirlerin ve kredi garanti fonunun iki katına çıkarılmasını da içeren toplamda 100 milyar TL'lik bir önlem paketi açıkladı. Bu paket Türkiye'nin GSYH'nin %1,9'una denk geliyor. Açıklanan paketin yeterliliğinin toplam tutar üzerinden karşılaştırılması gerçekçi değildir. Örnek olarak, Çin 368 milyar dolarlık destek paketi açıklamış olsa da bu rakam Çin'in GSYH'nin

%1,2'ne denk gelmektedir. Rusya'da ve İtalya'da açıklanan destek paketlerinin GSYH'ye oranları ise %1,4'dür. ABD ise, GSYH'nin %11'ine denk gelen 2,3 trilyon dolarlık destek paketi açıkladı. Ancak ABD'nin açıkladığı paketin çok kapsamlı olduğunu unutmamak gerekir. Öyle ki bu destek paketi içinde 49,9 milyar dolarlık uluslararası yardımlar da yer almaktadır.

· Her ülke hazırladığı destek paketlerini koronavirüsten etkilenme düzeyine göre hazırlıyor. Paketlerin büyüklüğü hükümetlerin halka hediyesi olarak görülmemelidir. Örnek olarak, salgının çok iyi yönetildiği Güney Kore'de açıklanan ekonomik paket birçok ülkeden daha küçüktü ve GSYH'nin %0,8'ine denk geliyordu. Ancak şunu mutlaka akılda tutmak gerekir ki, böyle dönemlerde güçlü devlet müdahalesi, işletmelerin ayakta ve sağlam kalabilmelerinin yanında emeğiyle geçinen ve dar gelirli kesimler için büyük anlam taşımaktadır.

· Orta gelir katmanında olanların, emeklilerin, engellilerin, diğer bir ifadeyle emeğiyle geçinenlerin ve toplumun dezavantajlı kesimlerinin bu dönemde hiçbir mazeret öne sürmeden, desteklenmesi resesyondan çıkış için hayati bir önem taşımaktadır.

· Ekonomideki bu sert düşüşlerin temel nedeni salgının ne zaman biteceğinin, üretime ne zaman devam edileceğinin bilinmemesidir. Bu nedenle yapılan tahminlerde, açıklanan rapor ve simülasyonlardaki belirsizlik nedeniyle en kötü senaryolara da yer verilmektedir. Örnek olarak, IMF koronavirüs salgını nedeniyle küresel ekonomide yaşanan krizi "Büyük Buhran" dan bu yana görülen en büyük kriz olarak tanımladı. Ocak 2020'de küresel GSYH'nin %3,3 büyüyeceği ön görülürken, salgın sonrasında küresel ekonomide %3 küçülme yaşanacağı açıklandı. Salgının etkilediği her ülkede üretim, istihdam, büyümeye yönelik beklentiler tamamıyla değişerek yaşanacak düşüşe dair tahminler yapılmaktadır.

COVID-19 Salgınlarının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkındaki 7244 Sayılı Kanun

- Tolga Bacak
Partner, Bursa
Vergi Hizmetleri

tolga.bacak@tr.gt.com

Yeni Koronavirüs (COVID-19) Salgınlarının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 17.04.2020 tarih ve 31102 sayılı T.C. Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

İlk olarak 2019 yılı Aralık ayında Çin’in Wuhan şehrinde tespit edilen yeni Koronavirüs (COVID-19) hastalığı, Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11.03.2020 tarihinde küresel salgın hastalık ilan edilerek gerekli önlemlerin alınması konusunda tüm ülkelere acil durum çağrısında bulunmuştur. Ülkemizde ise ilk vaka 10.03.2020 tarihinde görülmüştür. Ülkemiz bu salgınla mücadelede önleyici tedbirler alma konusunda harekete geçmiştir. Bugüne kadar salgının vatandaşlarımız ve toplum sağlığı ile ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek ve bertaraf etmek amacıyla çeşitli tedbir programlar uygulamaya konulmuştur. Önümüzdeki dönemde de salgınla mücadelede hem toplum sağlığı hem de sosyal ve ekonomik hayata ilişkin birtakım önlemlerin alınması önem arz etmektedir.

Bu kapsamda COVID-19 salgınının sosyal ve ekonomik hayata olumsuz etkilerinin azaltılması amacıyla hazırlanan 7244 sayılı Kanun ile;

• Her türlü iş sözleşmesi, ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırılık halleri dışında, 17.04.2020 tarihinden itibaren 3 ay süreyle işveren tarafından feshedilemeyecektir.

Maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç aylık süreyi geçmemek üzere işveren işçiyi tamamen veya kısmen ücretsiz izne ayırabilir. Bu madde kapsamında ücretsiz izne ayrılmak, işçiye haklı nedene dayanarak sözleşmeyi fesih hakkı vermeyecektir. (4857 sayılı Kanunun geçici 10. maddesi)

• 17.04.2020 tarihi itibarıyla iş sözleşmesi bulunmakla birlikte yukarıda bahsedilen düzenleme uyarınca işveren tarafından ücretsiz izne ayrılan ve kısa çalışma ödeneğinden yararlanamayan veya 15.03.2020 tarihinden sonra işten çıkarılan ve işsizlik ödeneğine hak kazanamayan işçilerimize herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı almamak kaydıyla ücretsiz izinde buldukları veya işsiz kaldıkları süre kadar (4857 sayılı Kanunun geçici 10. maddesinde yazılı süreler ile sınırlı olarak), fondan günlük 39,24 Türk lirası nakdi ücret desteği verilecektir. Yapılan ödemelerden damga vergisi hariç herhangi bir kesinti yapılamaz.

• Faaliyetleri durdurulan veya faaliyette bulunamayan işletmelerin yıllık ilan ve reklam vergileri ile yıllık çevre temizlik vergilerinin, faaliyetleri durdurulan veya faaliyette bulunamayan dönemlere isabet eden kısımları alınmayacaktır.

• Konutlara ve faaliyetleri durdurulan işyerlerine ilişkin su faturası borçları belediye meclisleri tarafından 3 ay süreyle ertelenebilecektir. Bu süreler, bitiminden itibaren 3 aya kadar belediye meclisince uzatılabilir.

• TEDAŞ’ın elektrik tüketiminden kaynaklanan alacakları yapılandırılabilir.

• Ar-Ge ve tasarım merkezleri ile teknoloji geliştirme bölgelerinde yürütülen faaliyetlerin geçici süreyle bölge dışından da yürütülmesine 11.03.2020 tarihinden itibaren 4 ay süreyle sınırlı olmak üzere, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından izin verilebilir. Bu süre, bitiminden itibaren Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nca 3 aya kadar

uzatılabilir.

· 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu kapsamındaki yetki tespitlerinin verilmesi, toplu iş sözleşmelerinin yapılması, toplu iş uyuşmazlıklarının çözümü ile grev ve lokavta ilişkin süreler 17.04.2020 tarihinden itibaren üç ay süreyle uzatılmıştır. Cumhurbaşkanı, üç aylık süreyi bitiminden itibaren üç aya kadar uzatmaya yetkilidir.

· İhtiyatlılık politikası gereği olarak, şirket kaynaklarının nakit kâr dağıtımını yapılmak suretiyle azaltılmaması, şirketlerin mevcut özkaynak yapılarının korunması ve ilave finansman ihtiyacının doğmaması amacıyla; 30.09.2020 tarihine kadar yapılacak kâr dağıtımına ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Bu çerçevede 30.09.2020 tarihine kadar 2019 yılı net dönem kârının yalnızca yüzde yirmi beşinin dağıtımına karar verilebilir, geçmiş yıl kârları ve serbest yedek akçeler dağıtımına konu edilemez, genel kurulca yönetim kuruluna kâr payı avansı dağıtımını yetkisi verilemez. Belirtilen süreyi üç ay uzatmaya ve kısaltmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.

· Koronavirüsün sebep olduğu yoğun başvurulara ilişkin iş ve işlemlerin süratle sonuçlandırılması ve bu sayede kısa çalışmanın etkinliğinin artırılması amacıyla, sadece koronavirüs sebebiyle yapılan kısa çalışma başvuruları için uygunluk tespitinin tamamlanması beklenmeksizin, işverenlerin beyanı doğrultusunda kısa çalışma ödemeleri gerçekleştirilecektir.

COVID-19 Ortamında

İşletmelerde Finans Yönetimi

- Gülcan Keskin Fox
Partner
Kurumsal Finansman Danışmanlığı

gulcan.keskinfox@tr.gt.com

Global piyasada, COVID-19 koronavirüs pandemisi ile belirsizliklerin ve risklerin zirveye tırmanması 'Vadeli İşlemler Piyasası'na ve türev araçlarına olan ilgiyi tazelemektedir. Kur riski diye tabir edilen döviz kurlarında oluşan dalgalanmaların şirketlerin finansal tablolarını ve nakit akışlarını olumsuz yönde etkilememesi için başvurulacak yöntemler 'Hedging İşlemleri'dir.

Uzak Doğu'da başlayıp sırasıyla Avrupa, Amerika ve bütün dünyayı saran COVID-19 krizi global ekonomi dengelerini değiştirmekte, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin para birimleri de ani hareketlerden çok fazla etkilenmektedir. Türk lirasının yabancı paralar karşısında değerinin olumsuz değişmesi kur riskinin artmasına neden olmakta ve bu durum şirket bilançolarına yansımaktadır. Şirketler, kur risk yönetimi konusunda uzman kişi ve kurumlardan destek alarak hedging işlemleri ile riski sıfırlayabilir, sınırlandırabilir veya kârlarını sabitleyebilirler.

Riskten korunmak anlamına gelen hedging finansal pazarlardaki araçları etkin ve doğru bir biçimde kullanarak olası ters fiyat hareketine karşı eldeki para veya yatırımın değerinin belli bir vade itibarıyla sabitlenmesidir.

• Vadeli işlemler, ileriki bir tarihte teslimi kaydıyla, herhangi bir malın (döviz, faiz, hisse, emtia vs.) vadesi, miktarı ve fiyatının bugünden belirlenip vadeye bağlanmasıdır. Benzer ya da aynı ürünlerle yapılan hedging işlemleri döviz kurları ile de yapılabildiği gibi aynı zamanda, emtia, faiz ve hisse senedi için de kullanılabilir.

• Türev ürünler ise, ileriki bir tarihte teslimatı veya nakit uzlaşması yapılmak üzere herhangi bir malın veya finansal aracın, bugünden alım-satımının yapılması amacı ile tasarlanmış risk azaltıcı vadeli finansal işlem sözleşmeleridir.

Şirketleri, forward, futures, opsiyon, swap gibi türev ürünleri kullanmaya iten başlıca riskler

- Döviz kuru hareketleri
- Faiz oranı oynamaları
- Volatilite
- Kredi ve sektördeki değişkenler
- Likidite riski

Birincil mal piyasasından hareketle risklerini azaltmak isteyen firmalar forex piyasasında çeşitli hedging işlem ve tekniklerinin kullandığı ikincil, üçüncül ve benzeri piyasalarda işlemlere devam edebilirler.

Hedging işlemleri forex piyasasında yapılır. Foreign Exchange (Forex veya FX) dünya çapında işlem yapma olanağı sunan, merkezi olmayan, spot olacak şekilde ülkelerin para birimlerinin birbirlerine olan görece değerlerinin alınıp satıldığı, kaldıraç da içerebilen bir finans piyasasıdır.

Forexin öncelikli amacı, bir para biriminin başka bir para birimine değiştirilmesini sağlayarak uluslararası yatırım ve ticareti kolaylaştırmaktır. Forex piyasasında işlem yapanlar arasında merkez bankaları, kurumsal yatırımcılar, kur spekülâtörleri ve küçük yatırımcılar bulunmaktadır.

İyi Bir Finansal Yönetimin Önemi

Döviz kurlarındaki hareketler işletmelerin varlıklarını, kaynaklarını, gelir ve giderleri gibi tüm faaliyetlerini etkiler. Düşük üretim maliyeti, geniş pazarı, yüksek performansı olan bir işletme bile düzgün ve teknik bir finans yönetimi yapılmadığı durumlarda zarara uğrar, iş sürekliliği tehlikeye girer. Düzgün bütçe, nakit yönetimi ile yönetilen, kur dalgalanmalarının etkilerini azaltmak için önlem alan işletmeler, karar alma sürecinde zaman kazanırlar ve

daha uzun vadeli planlama yapabilirler. Kur riskini iyi yöneten işletmeler nakit akışını da iyi yöneterek rekabette avantaj sağlar ve zarardan korunurken, ödemelerini de zamanında yapma fırsatına kavuşurlar. Özellikle ithalat ve ihracat ile uğraşan bir işletme ise kur riskini azaltarak kredibilitesini artırabilir ve böylelikle düşük maliyetle borçlanmayı da sağlamış olur.

Bu süreçte en azından kur riskini azaltmak için, özellikle ithalat & ihracat yapan veya yabancı para cinsinden borçlanan şirketler tarafından yapılacak forward işlemleri ile, vade gününde yaşanacak döviz kuruna ilişkin belirsizlikler bugünden bertaraf edilebilir. Büyük zorluklarla kazanılan paraların kur farkı ile eriyip gitmesini önlemek için iyi bir finansal yönetim çok önem arz etmektedir.

Finansal Riskten Korunma Adımları Nelerdir?

Finansal riski belirlemek 'Kurumsal Risk Yönetimi' yaparak mümkün olabilir. Riskleri parasal olarak tanımladığımızda önümüze çıkacak genel tablo bir kenara konursa öncelikle bütçe ve nakit akım tablosunu oluşturan unsurlar döviz, vade, faiz, cezai yaptırımlar açısından değerlendirilerek adımlara başlanabilir. Özellikle nakit akım tablosunun ve fon akım tablosunun elden bırakılmaması, yurt içi ve yurt dışı piyasanın yakından takibi çok önemlidir. Günümüzde muhtelif yazılımlar, yapay zeka, robotics ve benzeri teknolojilerle duruma hakim olmak kolaylaşmıştır.

Hedging işlemleri yapılarak risklerin azaltılması konusunda uzman kişi veya kuruluşlarla çalışılmalıdır.

Çalışılan danışmanla nakit akışına ilişkin öngörülerini paylaşmak ve seçilen korunma yönetiminin risk algısına ve şirket yapısına uygunluğunu teyit ettirmek önemlidir.

Yapılan işlemlerde vadeye dikkat edilerek borç ve alacakların tamamı yerine bir kısmı hedge edilebilir.

Kur riski yönetiminde en sık kullanılan yöntem 'Forward İşlemler'dir. Forward işlemi, bir para biriminin diğerine karşı önceden belirlenmiş vade ve kur üzerinden alım veya satımını düzenleyen bir sözleşmedir. Alıcı ve satıcı arasında yapılan bir anlaşmayla bugün üzerinde uzlaşılan fiyattan gelecekteki bir tarihte satış işleminin gerçekleştirilmesiyle yapılır.

Kurun ileri dönemlerde artacağı düşünülürse forward alım sözleşmesi ile kur sabitlenebilir. Eğer vade sonunda kur daha yüksek olursa aradaki kur farkı kadar kâr oluşacaktır.

Kurların düşeceği düşünülürse forward satım sözleşmesi ile kuru sabitlenebilir ve vade sonunda kuru daha düşük olacağı bir senaryoda kâr edilebilir. Forward işlemleri ile nakit akışı sabitleneceğinden, finansal planlama daha güvenle yapılabilir.

Bir işletmenin devamlılığını sürdürebilmesi için krizleri fırsatlara dönüştürebilme yetisi önem kazanmakta, kontrolü altındaki durumları tespit ederek uygun gelecek planlarını doğru yönde yapabilmesi ve uygulayabilmesi işletmedeki finans yönetiminin kalitesini ortaya koymaktadır.

İş Suistimali ve İstismar

- Ayşe Mente
CICS - İşletme Risk Yönetimi Hizmetleri

ayse.mente@tr.gt.com

Şirketlerin mevcut kaynaklarını çoğaltması ve buna bağlı olarak çalışan sayısını artırmak, işletmeler içerisinde karmaşık bir yapıya sebep olmakla birlikte, kontrollerin eskiye oranla daha zor bir duruma dönmesine neden olmuştur. Bunların hepsi göz önünde bulundurulduğunda şirketler, doğması muhtemel suistimallerin önüne geçebilmek için bazı tedbirler almaya başlamıştır. Suistimal, tüm işletmeler için önemli bir sorun olmuştur. Tüm dünyada yaşanan suistimal skandalları, birçok şirketin iflas etmesine ve yatırımcıların büyük zararlara uğramasına sebep olmuştur (Mente, 2015).

Suistimal kavramıyla alakalı birçok tanım yapılmasıyla birlikte özet olarak suistimal, kişilerin yetki ve görevlerini yasal olmayan bir şekilde kazanç sağlamak için bilinçli olarak kötüye kullanmasıdır. Suistimal eylemini hatadan ayıran en önemli özellikleri, yapılan eylemin aldatma ya da dolandırmaya yönelik olması, istemli bir şekilde yapıyor olması ve eğer uygun koşullar oluşturulursa gizlenebiliyor olmasıdır (Mente, 2015 s.12).

1988 yılında Dr. Joseph T. Wells tarafından kurulan Uluslararası Suistimal İnceleme Uzmanları Derneği (Association of Certified Fraud Examiners-ACFE), 1996 yılından beri yayınlanan İş Suistimali ve İstismar Üzerine Uluslararası Raporu'nda tüm dünyada yer alan iş suistimalleri üzerine genel bilgilerin aktarılmasını ve suistimal oluşumunu etkileyen unsurların açıklanmasını sağlamaktadır (ACFE, 2020). 2020 raporunda, ülkemizin de içinde bulunduğu **125 ülkede** Ocak 2018 ve Eylül 2019 tarihleri arasında gerçekleşen **2.504 iş suistimali** vakasının analizini içeren bu raporda, ciddi sonuçlara ulaşılmıştır. Tüm dünyada yaygın olarak gerçekleşen suistimallerin ortaya çıkarılmış maliyetlerinin azımsanmayacak miktarda oluşu hem ekonomiyi hem de yatırımcıları çok büyük olumsuz etkilere uğramasına sebep olmuştur (ACFE, 2020).

Yapılan anket çalışması sonucunda, tipik bir şirketin her yıl gelirlerinin %5'ini suistimal nedeniyle kaybettikleri ortaya çıkmıştır. Çalışma içerisindeki vakalardan kaynaklanan toplam kayıp tutarı, vaka başına ortalama 1,5 milyon dolar olmak üzere 3,6 milyar doları aşmıştır (ACFE, 2020).

Suistimaller Nasıl Yapılır?

İş suistimallerinin başlıca üç kategorisi içinde en yaygın olanı varlıkların kötüye kullanımüdür. Bu suistimal türü, suistimal başına 100.000 dolarlık medyan kayıpla üç kategori içinde en düşük kayba neden olanıdır. Buna karşın, çalışma vakalarının %10'undan azını oluşturan mali tablo suistimali, 954.000 dolarlık medyan kayba yol açmıştır. Yolsuzluk hem sıklık hem de medyan kayıp tutarı açısından ortada bir seyir izlemiştir. İncelenen vakaların yaklaşık %43'ünü yolsuzluk oluşturmuş ve 200.000 dolarlık medyan kayba neden olmuştur (ACFE, 2020).

Küçük İşletmelerde Suistimal Yöntemleri

Küçük işletmelerin en sık karşı karşıya kaldığı suistimal türleri: Yolsuzluk (%38), fatura suistimali (%30), çek ve ödeme tahrifatı (%22), harcama suistimali (%20), bordro suistimali (%17) ve nakit hırsızlığı küçük işletmelerde büyük kurumlara kıyasla iki kat daha sık meydana gelmiştir (ACFE, 2020).

Suistimalciler Suçlarını Gizlemek için Hangi Yolları Denerler?

Suistimalcilerin suçlarını gizlemek için kullandıkları yöntemleri anlamak, işletmelerin gelecekte benzer suistimalleri daha etkili bir şekilde tespit etme ve önleme konusunda yardımcı olabilir. Farklı gizleme yöntemlerinin sıklığı, yapılan suistimal türüne göre çok fazla değişiklik göstermemiştir. Suistimalcilerin kullandığı en iyi 4 gizleme yöntemi: %40 sahte fiziksel belgeler oluşturmak, %36 mevcut fiziksel belgeleri değiştirmek, %27 değiştirilmiş elektronik belgeler veya dosyalar ve %26 sahte elektronik belgeler veya dosyalar oluşturmaktır. Ayrıca, suistimalcilerin çoğunun suistimallerini gizlemek için önceden önlem almaya çalıştığı tespit edilmiştir. Katılımcıların yalnızca %12'si, failin suistimali gizlemek için herhangi bir adım atmamış olduğunu belirtmiştir (ACFE, 2020).

Suistimallerin tespit edilmesinde en yaygın yöntem geçmiş yıl raporlarında da olduğu gibi ihbarlardır (%43). İhbarların %50'si çalışanlar tarafından yapılırken, %22'si de müşteriler tarafından yapılmıştır. Araştırma bizlere ihbar hatlarının ne denli önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. İhbarların nasıl yapıldığını anlamak için katılımcılardan, ihbarcılarının kullandıkları ihbar mekanizmalarının neler olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Buna göre, telefon (%33), elektronik posta (%33) ve web tabanlı veya çevrimiçi formlar (%32) en yaygın kullanılan kanallar olmuştur. İç denetim (%15) suistimal tespitinde ikinci sırada yer alırken, üçüncü sırada da yönetim kontrolü yer almıştır (ACFE, 2020).

Suistimal ile İlgili Bildirimler Kimlere Yapılmalı?

Araştırmaya katılan CFE (Sertifikalı Suistimal İnceleme Uzmanı)'lere inceledikleri vakalarda ihbarcılarının suistimal şüphesi duyduklarında durumu kime ya da kimlere bildirdikleri sorulmuştur. Buna göre: ihbarcılarca yapılan suistimal bildirimlerin en çok bağlı oldukları yöneticilere yapıldığı (%28), suistimal inceleme ekipleri (%14) ve iç denetim birimlerine (%12) de önemli sayıda ihbarlar yapıldığı ortaya çıkmıştır. (ACFE, 2020).

Çalışmada mağdur edilen kurumları daha iyi anlamak adına, katılımcılardan kuruluşların büyüklüğü ve sektörü bilgilerinin yanı sıra suistimali önlemek ve tespit etmek için uyguladıkları mekanizmalar hakkında sorular sorulmuştur. Bildirilen vakalar içinde mağdurların yaklaşık üçte ikisini özel ve halka açık kurumlar oluşturmuştur. Bu kurumlar aynı zamanda en yüksek medyan kayıplara (150.000 dolar) maruz kalmıştır (ACFE, 2020).

Mağdur Kurumların Sektörü

CFE'ler tarafından bildirilen vakalarda mağdur kurumların sektörleri istenmiş olup, buna göre en yüksek sayıda vaka bankacılık ve finans hizmetleri sektöründe bildirilmiş olup (386 vaka) medyan kayıp tutarı 100.000 dolardır. Devlet ve kamu sektöründe de 195 vaka bildirilmiş olup toplam medyan kayıp tutarı 100.000 dolardır. Dikkat çeken diğer kuruluşlar, imalat (185 vaka) 198.000 dolar, sağlık (149 vaka) 200.000 dolar, enerji (91 vaka) 275.000 dolar ve inşaat (80 vaka) 200.000 dolardır. Yolsuzluk, fatura suistimali ve nakdi olmayan varlıkların kötüye kullanımı pek çok sektörde en yaygın suistimal türleri arasında yer almıştır (ACFE, 2020).

Mağdur Kurumlarda Suistimalle Mücadele Kontrolleri

Proaktif yolsuzlukla mücadele kontrolleri, bir kuruluşun sahtekârlıkla mücadelesinde önemli bir rol oynar. Yüzde yüz bir koruma sağlamamakla birlikte hem suistimal kaynaklı kayıpları azaltmaya hem de potansiyel suistimalcileri, yapacakları bir suistimalin tespit edilebileceği algısını kuvvetlendirmek suretiyle, caydırmaya yardımcı olabilir (ACFE, 2020).

Suistimalle Mücadele Kontrollerinin Kullanımı Son On Yılda Nasıl Değişti?

Çalışmaların son on yılında, analiz edilen kontrollerin dördü uygulama oranlarında tutarlı ve dikkate değer bir artış görmüştür. Bu kontroller, giderek artan sayıda kuruluşun suistimal tehdidini ciddiye aldığı ve bu riskleri azaltmalarına yardımcı olmak için özel olarak tasarlanmış önlemleri uyguladıklarını gösteren güçlü bir suistimalle mücadele programı ile en sık ilişkili kontroller arasındadır (ACFE, 2020).

	2010	2020	Değişim
İhbar Hattı	51%	64%	13%
Suistimalle Mücadele Politikası	43%	56%	13%
Çalışanlar için Suistimal Eğitimi	44%	55%	11%
Üst Yönetim için Suistimal Eğitimi	46%	55%	9%

Suistimalci Profili

ACFE önderliğinde yapılan bu çalışmanın temel amaçlarından biri, mesleki suistimal yapanların ortak özelliklerini ve risk profillerini belirlemektir. Ankette suistimalcilerin iş ayrıntılarına, temel demografik bilgilerine, önceki suistimallere ve davranışsal uyarı işaretlerine odaklanan çeşitli sorular yer almıştır. Bu bilgiler kuruluşların kendi işlerindeki riskleri ve dolandırıcılık kırmızı bayraklarını daha iyi anlamalarına ve tanımlamalarına yardımcı olmak için derlenmiştir.

Suistimali gerçekleştiren kişilerin genel özelliklerine baktığımızda, bu eylemi gerçekleştiren kişilerin %41'inin işletme çalışanı olduğu, %35'inin yönetici/müdür ve %20'sinin şirket sahibi ya da üst düzeyde görev aldığı ortaya çıkmıştır (ACFE, 2020).

	2010	Kayıp Tutarı (medyan)
İşletme Çalışanı	%41	60.000\$
Yönetici / Müdür	%35	150.000\$
Şirket Sahibi / Üst Düzey Yönetici	%20	600.000\$
Diğer	%3	230.000\$

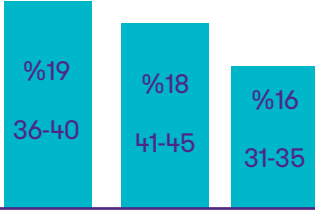
Özellikle yönetici olanların ve üst düzeyde görev alan kişilerin birçok kontrol eksikliğine ulaşmada ve veri ulaşımında herhangi bir sınırlarının olmaması nedeniyle gerçekleştirilme oranı diğer çalışanlara göre daha fazladır. En büyük kayıp ve zararın gerçekleştirildiği suistimal eyleminin üst düzeyde çalışan kişiler tarafından yapıldığı ortaya çıkmıştır (ACFE, 2020).

Suistimali gerçekleştiren kişilerin şirket içerisindeki deneyim sürelerine bakıldığında 1-5 yıl aralığında çalışanların %46 oranına sahip olduğu, %22'lik kısmın 6-10 yıl ve %23'ünün 10 yıl ve üzeri şirket

içerisinde çalıştığı ortaya çıkmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken en büyük nokta şirket içerisnde daha fazla süreli görev alan kişilerin diğer kişilere oranla daha büyük kayıplara sebep olan suistimalleri gerçekleştirmiş olmalarıdır. Bu da bize suistimalcinin yetki düzeyindeki artışın kayıp düzeyindeki artışla doğru orantılı olduğunu göstermektedir (ACFE, 2020).

Suistimalcilerin kişisel özelliklerine baktığımızda aslında daha önceden yapılan çalışmalarla orantılı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda suistimalcilerin yaş aralığının %19 oranında 36-40, %18 oranında 41-45 ve %16 oranında 31-35 yaş olduğu ortaya çıkmıştır. Medyan kayıp tutarları incelendiğinde ise %6'lık bir kesimi temsil eden 56-60 yaş aralığının 400.000 dolar ve %3'ünü temsil eden 60 ve üstü yaşın 575.000 dolarlık kaybı gerçekleştirdiği ortaya çıkmıştır. Bu yaş ortalamasında çalışan kişilerin daha çok üst pozisyonlarda çalışması yukarıda bahsettiğimiz avantajları kendi lehine kullanarak suistimalin daha kolay gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Cinsiyet oranlarına bakıldığında, bu eylemi gerçekleştirenlerin %72 oranında erkek, %28 oranında kadın olduğu tespit edilmiştir. (ACFE, 2020).

Suistimalcilerin Yaş Aralığı

Kişilerin aldığı eğitim düzeyinin artışı, kişilere birçok yetenek kazandırmakla birlikte çalıştıkları birimlerde daha yüksek pozisyonlara sahip olmalarına neden olur. Çalışmalar sonucunda yüksek bir eğitime sahip olan kişilerin daha fazla suistimal gerçekleştirdikleri ortaya çıkmıştır. Özellikle üniversite ve daha yüksek bir eğitim düzeyine sahip olan kişilerin, kendilerinden daha az eğitilmiş kişilere göre daha fazla zarar verici suistimal eylemi gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Bu eğitime sahip kişilerin daha çok satış ve mali departmanlarında çalışıyor olması, bu birimlerin direkt paraıyla temasının oluşu yatmaktadır (ACFE, 2020).

KAYNAKÇA

'Report to the Nations on Occupational Fraud and Abuse' (ACFE) Erişim Tarihi: 24 Nisan 2020. <https://acfe-public.s3-us-west-2.amazonaws.com/2020-Report-to-the-Nations.pdf>

Mente, A. (2015). İç Denetim ve İç Kontrollerin İş Suistimali Üzerindeki Etkisi, Yüksek Lisans Projesi. İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

ACCA

Dünya’da 179 ülkede tanınan, dünyanın en hızlı büyüyen, yenilikçi ve destekleyici küresel muhasebe kuruluşu olan ACCA hakkında bilmek istediklerinizi sizin için hazırladık.

ACCA Nedir?

Finans ve muhasebe profesyonellerine yönelik global bir meslek kuruluşu olan ACCA (Association of Chartered Certified Accountants), 1904 yılından bu yana üye ve adaylarına hizmet sunmaktadır.

Dünyanın her yerinde finans, muhasebe ve yönetim alanlarında üst düzey bir kariyere sahip olmak isteyen profesyonellere geleceğin iş dünyasının beklentilerine yönelik, uluslararası tanınırlığı olan prestijli ruhsatlar sunmaktadır.

Dünyanın en önde gelen ve en hızlı büyüyen muhasebe meslek kuruluşu olan ACCA, 179 ülkede 219,000 üyesi ve 527,000 adayına, iş dünyasınca talep edilen becerilerle finans, muhasebe ve yönetim alanlarında başarılı birer kariyer geliştirmelerine destek olmaktadır.

Dünya genelindeki 110 ofis ve merkezinin yanı sıra, uluslararası standartlarda eğitim ve kariyer gelişim imkânı sağlayan, 7,571’den fazla Onaylı İşverenden oluşan global ağı ile hizmet sunmaktadır.

ACCA Türkiye

ACCA Türkiye, ACCA’nın dünya genelindeki 100. ofisi olarak 2015 yılında İstanbul’da faaliyete başladı. Türkiye’deki büyük işverenler ve kurumların finans ve muhasebe bölümlerinin geliştirmelerine destek olurken, onların en iyi finans ve muhasebe

yeteneklerini işe almalarına da yardımcı oluyoruz. Akredite ettiğimiz Türkiye’nin en prestijli üniversiteleri ile de güçlü ilişkimiz ve sürekli geliştirmekte olduğumuz iş birliklerimiz bulunmaktadır. Ayrıca, ACCA üye ve adayları ile çeşitli networking etkinlikleri de düzenlemekteyiz.

ACCA’nın Türkiye’deki stratejik ortağı TÜRMÖB’dir. 14 Ekim 2016 tarihinde imzalanan Stratejik Geçiş Sözleşmesi ile de ACCA ve TÜRMÖB arasındaki iş birliği ileri bir aşamaya taşınmıştır. İki kuruluş arasında varılan anlaşma neticesinde, TÜRMÖB ruhsatını başarılı bir şekilde elde etmiş olan ve gerekli koşulları yerine getiren TÜRMÖB meslek mensuplarının (SMMM ve YMM), ACCA üyeliğine başvuru için gerekli olan eğitim, sınav ve tecrübe koşullarını karşılamış olduğu kabul edilmekte ve 13 sınav yerine Stratejik Mesleki aşamadaki sadece 3 sınavı başarıyla tamamlayarak uluslararası geçerliliği olan ACCA ruhsatına sahip olabilmektedirler.

Stajlarının birinci senesini doldurmuş TÜRMÖB Stajyerleri ise ilk 9 dersten şartlı muafiyet alarak (süreç tamamlandığında TÜRMÖB ruhsatının beyan edilmesi ile) 13 yerine sadece 4 sınavı tamamlayıp ACCA ruhsat almaya hak kazanabiliyor.

Sınavlara ilişkin muafiyet avantajlarının yanı sıra önemli miktarda fiyat avantajları 31 Aralık 2020 tarihine kadar devam etmektedir.

Her yıl mart, haziran, eylül ve aralık aylarında dört sınav dönemi bulunmak-

tadır. Sınavları kendinize uygun zaman ve tempoda programlayabilirsiniz. Sınavlara 5 hafta öncesine kadar kayıt yapabilirsiniz. 179 ülkede 501'den fazla sınav merkezimiz bulunmaktadır. Türkiye'de İstanbul ve Ankara'da bulunan sınav merkezlerinde ACCA sınavlarına girebilirsiniz

ACCA Ruhsatı ile kazanılan yetkinlikler

ACCA müfredatının stratejik profesyonel seviyesinde bulunan Stratejik İş Lideri sınavında Liderlik, Yönetişim, Strateji, Risk, Teknoloji ve Data Analitiği, Organizasyonel Kontrol ve Denetim, Planlamada ve Karar Almada Finans, İnovasyon & Performans Mükemmelliği ve Değişim Yönetimi konuları incelenmektedir. Stratejik İş Raporlama sınavında ise Holistik Raporlama, Paydaş Yönetimi ve İlişkileri, Performans Raporlaması ve Prensipleri, IFRS konuları işlenmektedir. ACCA ruhsatlı finans ve muhasebe profesyonelleri, ACCA müfredatındaki geniş kapsamlı mesleki beceriler ile tam donanımlı finans ve muhasebe profesyoneli oldukları tüm dünyadaki işverenlere kanıtlamaktadırlar. ACCA ruhsatını aynı zamanda işverenler ve uluslararası muhasebe standartlarına dayalı ve kalite açısından bağımsız olarak değerlendirilmektedir.

ACCA Yolculuğunun Farklılığı / ACCA ile hangi fırsatlar elde edilebilir?

Hızlı değişen iş dünyasında geleceği öngören, stratejik düşünen, en yüksek mesleki ve etik standartlara sahip, büyük resmi görebilen finans ve muhasebe profesyonellerine ihtiyaç duyulmaktadır. ACCA yolculuğunda etik ve mesleki beceriler ile

ACCA'ın global finans ve muhasebe ağının bir parçası olun.

Think Ahead

deneyim unsurlarını içeren süreçte birçok farklı eğitim yöntemi ile kendinizi günümüz iş dünyasında ihtiyaç duyulan mesleki beceriler ve ticari farkındalık ile donatabilirsiniz.

ACCA üyesi olarak, sürekli mesleki eğitim ile iş dünyasındaki gelişmelere ve değişikliklere daha hızlı adapte olabileceksiniz. Böylelikle kendi kişisel kariyer gelişiminiz ile paralel olarak çalıştığınız organizasyonun geleceğinin inşasına önemli katkılar sunabileceksiniz.

Finans ve muhasebe mesleğinin gündemindeki dijital dönüşüm, inovasyon, teknolojik gelişmeler, yeni iş modelleri ACCA'nın da gündeminde. ACCA yolculuğu ile bu konulara ilişkin bilgi ve becerilerinizi artırıp daha etkin kullanabilirken, finansın farklı dalları ve farklı sektörlerde de çalışma esnekliğine de sahip olabilirsiniz.

ACCA Ruhsatı sayesinde, finans ve muhasebe profesyoneli olarak bilgi ve becerilerinizi uluslararası standartlara göre belgeleme şansına ve böylelikle uluslararası tanınırlığa sahip olabilirsiniz.

ACCA Ruhsatı ile beraber, bir fark dersi ve bir bitirme projesi ile University of London'da master yapma fırsatını da yakalayabilirsiniz. ACCA üyeliği ile sizinle bilgi birikimlerini ve en iyi uygulamaları her zaman paylaşmaya hazır finans ve muhasebe profesyonellerinden oluşan dünya çapında bir ağın parçası olabileceksiniz.

BİZİ SOSYAL MEDYADA TAKİP EDEBİLİRSİNİZ

/GrantThorntonTR

/GrantThorntonTR

/GrantThorntonTR

Grant Thornton Türkiye

Grant Thornton Türkiye

OFİSLERİMİZ

İstanbul

Reşit Paşa Mahallesi
Eski Büyükdere Caddesi
Park Plaza K:10
No:14 Maslak-Sarıyer
T : 0 212 373 00 00
F : 0 212 291 77 97

Ankara

Eskişehir Yolu No: 6
Armada İş Merkezi,
A Blok, Kat: 11, No: 15
06520 Söğütözü, Ankara
T : 0 312 219 16 50
F : 0 312 219 16 60

Bursa (Buttim)

Y. Yalova Yolu
Buttim Plaza,
K: 5 No: 1607
Bursa
T : 0 224 211 33 01
F : 0 224 211 35 76

Bursa (Nilüfer)

23 Nisan Mahallesi
Ata Bulvarı, Meriç
Plaza Sitesi No:15/10
Nilüfer/Bursa
T : 0 224 249 53 70
F : 0 224 249 53 76

Kahramanmaraş (İrtibat Ofisi)

Üngüt Mahallesi
Prof. Dr. Necmettin
Erbakan Caddesi
Adalet Park 5.Kat No:47
Kahramanmaraş
T : 0 344 211 11 61

Grant Thornton

An instinct for growth™

www.grantthornton.com.tr

© 2020 Grant Thornton Türkiye. Tüm hakları saklıdır.

Bu yayında geçen "Grant Thornton", Grant Thornton üye firmalarının bağlı bulunduğu ve çatısı altında denetim, vergi ve danışmanlık hizmetleri verdikleri markaya işaret etmektedir. Grant Thornton Türkiye, Grant Thornton International Ltd (GTIL) üye kuruluşudur. GTIL ve üye firmalar dünya çapında bir ortaklık değildir. GTIL ve üye firmalar, kendi başlarına, bağımsız yasal kuruluşlardır. Hizmetler, üye firmalar tarafından sağlanır. GTIL herhangi bir müşteriye hizmet sunmaz. GTIL ve üye firmalar birbirlerinden sorumlu değildir.